

ARKIVVERKET

Årsrapport 2020

ARKIVVERKET

Årsrapport 2020

Innholdsfortegnelse

I.	Leders beretning	8
II.	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	10
II.1	Arkivverkets samfunnsoppdrag og mål	11
II.2	Organisering av virksomheten	12
II.3	Økonomisk utvikling siste år	13
II.4	Andre nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet	14
II.4.1	Arkivverkets publikumstjenester	14
II.4.2	Arkivverkets tjenester til forvaltningen	15
II.4.3	Felles tjenester i ABM-sektoren	16
II.4.4	Norsk helsearkivs tjenester til helsesektoren og brukere av pasientarkiver	18
II.4.5	Ressursbruk og måloppnåelse	18
II.5	Strategi for Arkivverket 2020-2022	19
III.	Årets aktiviteter og resultater	22
III.1	Overordnet mål 1	23
III.1.1	Bevaringsplan for privatarkiv	24
III.1.2	Arkivverkets ansvar for koordinering av privatarkivfeltet	25
III.1.3	Samisk arkiv 25 år – satsing på digitalisering av samisk kulturarv	25
III.2	Overordnet mål 2	26
III.2.1	Etablering av Innebygd arkivering	27
III.2.2	Utviklingsarbeid skjer i samarbeid med andre virksomheter	29
III.2.3	Planmessig tilnærming til avleveringer fra statlig sektor	29
III.2.4	Testing av ny metodikk for mottak og testing av digitale arkiver	30
III.2.5	Samarbeid om bevaring av åpne offentlige nettsteder	31
III.2.6	Kommune- og statsundersøkelsen 2020	31
III.2.7	Videreutvikling av tilsyn	32
III.2.8	Intensivering og nyutvikling av veiledere og webinarer til forvaltningen	33
III.3	Overordnet mål 3	34
III.3.1	Hvem er brukerne, og hva vil de ha?	34
III.3.2	Arkivstatistikken viser utviklingen i sektoren	35

III.3.3	Forvaltning av spillemidler til prosjekter på arkivfeltet	35
III.4	Overordnet mål 4	38
III.4.1	Økt digital produksjon	40
III.4.2	Folketellingen 1920	41
III.4.3	Samarbeid med frivillige	42
III.4.4	Skanning på forespørsel	42
III.4.5	Nye veiledere på nett	43
III.4.6	Nye kunder tar i bruk Digitalarkivet	44
III.4.7	Digitalarkivet håndterer arkiv i stadig flere formater	45
III.4.8	Kunstig intelligens forenkler søk i Digitalarkivet	45
III.4.9	Organisatoriske endringer styrker arbeidet i publikumsavdelingen	47
III.5	Overordnet mål 5 og 6 – Norsk helsearkiv	48
III.5.1	Norsk helsearkiv og Helsearkivregisteret har hatt sitt første hele driftsår	50
III.5.2	Veiledning til virksomheter	51
III.5.3	Status på avtaler og mellomlager	51
III.5.4	Norsk helsearkiv har digitalisert 29 millioner sider	52
III.5.5	Innhold i Helsearkivregisteret	52
III.5.6	Helsearkivregisteret inkluderes i Helseanalyseplattformen	53
III.5.7	Innsynsforespørsler og utleveringer fra Norsk helsearkiv	53
IV.	Styring og kontroll av virksomheten	54
IV.1	Koronapandemien	55
IV.2	Rekrutteringsarbeid	56
IV.3	Mangfold og likestilling	56
IV.4	Sikkerhet og beredskap	58
IV.5	Revisjonsmerknader fra riksrevisjonen	58
IV.6	Klima- og miljøtiltak	58
V.	Vurdering av fremtidsutsikter	60
VI.	Årsregnskap for 2020	62
VII.	Vedlegg til årsrapport for 2020	76

Tabelloversikt

Tabell 1:	Økonomiske nøkkeltall for Arkivverket 2018-2020	13
Tabell 2:	Nøkkeltall for Arkivverkets publikumstjenester 2018-2020	14

Tabell 3: Nøkkeltall for Arkivverkets tjenester til forvaltningen 2018-2020	15
Tabell 4: Nøkkeltall for Digitalarkivet 2018-2020	16
Tabell 5: Nøkkeltall for Arkivportalen 2018-2020	17
Tabell 6: Nøkkeltall for Norsk helsearkivs virksomhet 2019-2020	18
Tabell 7: Antall utførte tilsyn med forvaltningen 2018-2020	32
Tabell 8: Antall søkere og årlig søknadssum til prosjekt- og utviklingsmidler 2018-2020	36
Tabell 9: Årlig registrering og informasjon om arkiver i Arkivverket 2018-2020	39
Tabell 10: Årlig digital produksjon og tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet 2018-2020	40
Tabell 11: Kjønnsbalanse og gjennomsnittslønn i Arkivverket i 2020	56

Figurer

Figur 1: Arkivverkets organisering i 2020 på stabs- og avdelingsnivå	12
Figur 2: Arkivverkets strategi for 2020-2022 visualisert	19
Figur 3: Åtte foreslåtte tiltak for å realisere Innebygd arkivering	27
Figur 4: Eksempel på gevinstberegning i analysen fra Menon Economics	28
Figur 5: Nedgang i antall kommuner som aldri har tatt uttrekk fra elektroniske systemer	29
Figur 6: Oppslag i digi.no fra 24. september 2020	30
Figur 7: Eksempler på veiledere til forvaltningen, fra arkivverket.no	33
Figur 8: Geografisk fordeling av prosjekt- og utviklingsmidler 2020	37
Figur 9: Et utvalg av veiledere til Arkivverkets brukere, fra arkivverket.no	43
Figur 10: Kunstig intelligens brukes til å identifisere nøkkelord og metadata	45
Figur 11: Eksempel på hovedregisterkort	46

I. Leders beretning

2020 ble rekordåret så langt for Arkivverket. Vi satte ikke bare rekord i antall hjemmekontordager, vi satte også rekord i antall besøk på Digitalarkivet, antall publiserte sider, antall frivillige og antall mottatte digitale arkiver. Alle disse rekordene er fruktene av den digitale transformasjonen direktoratet har gått gjennom de siste årene, og den sterke satsingen på utvikling.

Foruten flere rekorder har Arkivverket også gode resultater for øvrige utviklingsaktiviteter og tjenester. I 2020 ble det gjort et stort løft for privatarkivområdet med lansering av Bevaringsplan for privatarkiv, samt etablering av Strategisk råd for privatarkiv. Dette legger fundamentet for et planmessig samarbeid både med de som skaper privatarkiver, men også med fylkeskommunene om det ansvaret de har for å sikre bevaring av regionale privatarkiver. Det ble også gjennomført flere tiltak i regi av Innebygd arkivering – som samfunnsøkonomisk analyse, et innsiktsarbeid for å utforske aktuelle tiltak i offentlig forvaltning, samt piloter i forvaltningen som undersøkte alternative måter å sikre dokumentasjon på. Dette skaper et godt fundament for videre satsing med blant annet regulatorisk sandkasse og etablering av en standardiseringslab.

Arkivverkets avdeling Norsk helsearkiv digitaliserte over 29 millioner sider i 2020, godt over målsettingen. I tillegg har de første utleveringene av pasientjournaler til pårørende og forskere blitt gjennomført. Direktoratet har også inngått avtale med Helseanalyseplattformen slik at forskere kan benytte denne for å søke om innsyn i materiale.

I 2020 hadde Digitalarkivet 7,4 millioner besøk, en økning på nesten 20 prosent fra året før. Arkivverket er opptatt av å øke innholdsmengden, og samtidig gjøre søkene så enkle som mulig. I Digitalarkivet har vi lansert tjenester som benytter kunstig intelligens. Dette er tjenester som gjør det enklere å søke på tvers av materiale og finne søkeord automatisk, også i håndskrevne kilder. Med de enorme mengdene skannede papirarkiver som eksisterer på Digitalarkivet, er kunstig intelligens et av de viktigste hjelpemidlene for å finne frem i materialet, og en teknologi som Arkivverket vil satse mer på i årene fremover. Arkivverket har også testet ut tjenesten «skanning på forespørsel» i 2020, i den hensikt å lansere dette som en permanent tjeneste. Det betyr at alle våre arkiver vil være digitalt tilgjengelig uansett hvor i landet materialet befinner seg.

Arkivsektorens digitalisering går sakte fremover. Kun 1,5 prosent av den totale arkivmengden er digitalt tilgjengelig, hele sektoren sett under ett. Arkivsektorens fellesløsning for bevaring og publisering av arkiv – Digitalarkivet – hadde 38 institusjoner som kunder ved utgangen av 2020. Sektoren trenger å styrke innsatsen på digitalisering av arkiver, slik at relevant informasjon er tilgjengelig og enkel å søke opp. Dette vil kreve både kompetanse, ressurser og budsjettmidler.

Riksarkivaren er svært fornøyd med de resultatene Arkivverket har oppnådd i 2020. Etter flere år med omstilling begynner utviklingen virkelig å skyte fart, og direktoratet har fått et solid fundament for å løse samfunnsoppdraget i en digital tid. Arkivverkets medarbeidere har lagt ned en betydelig innsats for å gjennomføre disse endringene. Til tross for ekstra utfordringer med hjemmekontor i 2020 har direktoratets ansatte levert strålende resultater.

Inga Bolstad

riksarkivar

II.

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Arkivene i offentlig og privat virksomhet er grunnlag for åpenhet, etterrettelighet, historisk perspektiv og kontinuitet i den daglige oppgaveløsningen for en virksomhet. Arkivene dokumenterer interesser og rettigheter til enkeltmennesker og grupper av mennesker. Arkivene er unike kilder til kunnskap om historie, kultur og samfunn. Samfunnets arkiver er på denne måten ryggraden i demokratiets og rettsstatens infrastruktur for samtid og ettertid.

Arkivverket er en del av en større arkivsektor.

Arkivloven slår fast at alle offentlige organer er pliktig til å ha arkiv. Arkivverket har kun ansvar for å bevare de statlige arkivene i offentlig forvaltning, mens flere fylkeskommunale og kommunale arkivinstitusjoner ivaretar arkivene som blir til i kommunal sektor. Arkiver fra private virksomheter, organisasjoner og privatpersoner sikres og bevares av arkivskaperne selv, av de offentlige arkivinstitusjonene, eller av bibliotek, museer og andre private institusjoner. Aktørene i arkivsektoren har alle en viktig rolle for å ta vare på arkiver som kan gi kunnskap om alle deler av samfunnslivet.

II.1 Arkivverkets samfunnsoppdrag og mål

Arkivverkets samfunnsoppdrag beskrives på denne måten i Kulturdepartementets Prop. 1S (2019-2020) og i tildelingsbrevet for 2020:

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Arkivverket er statens arkivmyndighet og bevaringsinstitusjon for arkiver. Som direktorat og faglig myndighet har Arkivverket ansvar for arkivfaglige standarder, retningslinjer og forskrifter, og for tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for å langtidsbevare, tilgjengeliggjøre og formidle statlige arkiver og prioriterte privatarkiver. Arkivverket skal iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet, og bidra til utvikling og styrking av arkivsektoren.

Riksarkivaren er nasjonal fagmyndighet for arkiv med oppgaver etter arkivloven. Arkivverket skal utvikle og styrke arkivarbeidet på landsplan og har et særlig ansvar for nasjonal koordinering av privatarkivfeltet. Arkivverket har også et særskilt ansvar for å ivareta dokumentasjon av det samiske sivile samfunn.

Norsk helsearkiv er etablert som en enhet i Arkivverket, og bevilgningen gis over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i Prop. 1S (2019-2020). Formålet med Norsk helsearkiv er å:

sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter. Norsk helsearkiv er regulert i helseregisterloven, jf. § 12 Helsearkivregisteret, vedtatt 7. juni 2012.

Helsearkivet skal ivareta funksjoner for mottak, digitalisering og tilhørende kassasjon, digital bevaring og tilgjengeliggjøring av pasientjournalene som inngår i Norsk helsearkiv. Norsk helsearkiv og Helsearkivregisteret er en viktig satsing for å fremme medisinsk og helsefaglig forskning.

Fra 2020 meddeler Kulturdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet sine styringssignaler for Arkivverket i et felles tildelingsbrev. Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene til Arkivverket i 2020:

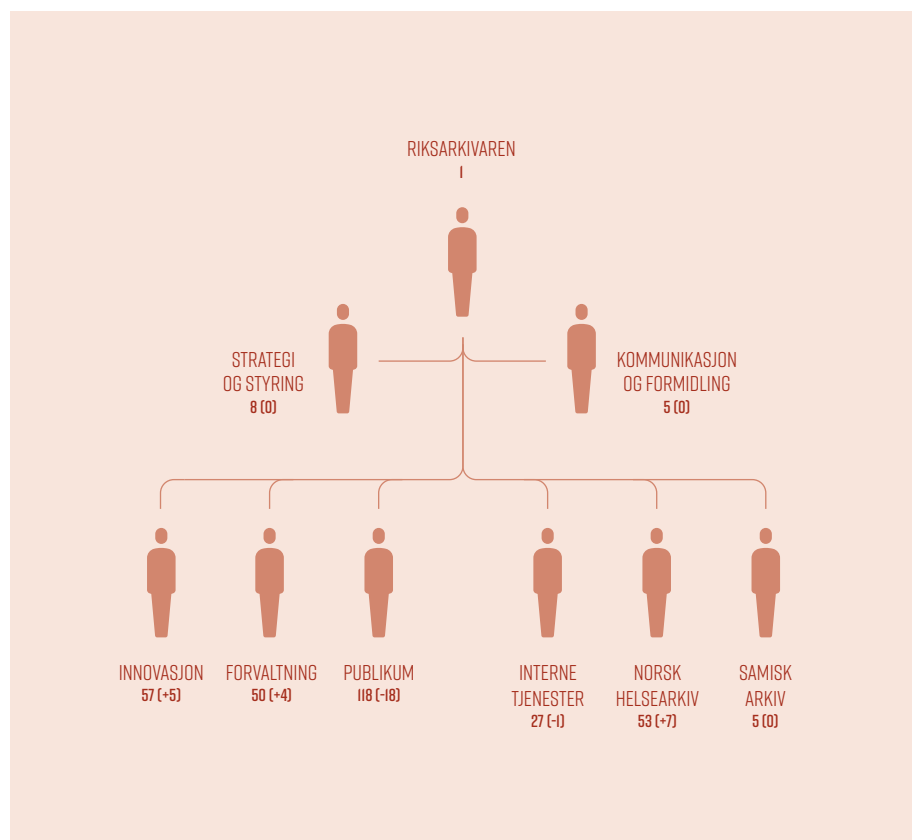
1. Nasjonens arkiver representerer en helhetlig samfunnsdokumentasjon
2. Velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor
3. Sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
4. Avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format
5. Sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter
6. Fremme medisinsk og helsefaglig forskning

Departementene har på grunnlag av disse overordnede målene fastsatt delmål, styringsparametre og resultatmål for 2020. Måloppnåelse og resultater av Arkivverkets samlede aktiviteter omtales nærmere i kapittel III: Årets aktiviteter og resultater.

II.2 Organisering av virksomheten

Arkivverket ble opprettet som egen etat i 1904. Etaten er underlagt Kulturdepartementet. Riksarkivaren er øverste leder, og myndigheten er hjemlet i arkivloven. Der går det frem at statlige arkiver skal avleveres til Arkivverket. Riksarkivaren har veilednings- og tilsynsansvar for arkivarbeidet i statlig og kommunal forvaltning og skal holde oversikt over verneverdige privatarkiver og føre register over bevarte privatarkiver i offentlige og private institusjoner. Arkivverket er landsdekkende og lokalisert på ti arbeidssteder, inkludert Norsk helsearkiv på Tynset og Sámi arkiiva (Samisk arkiv) i Guovdageaidnu – Kautokeino.

Ved utgangen av 2020 hadde Arkivverket 325 ansatte (av disse 316 faste ansatte) og 282 utførte årsverk over hele året. Turnover i Arkivverket var 7,2 % i 2020, mot 9 % i 2019.

Figur 1: Arkivverkets organisering i 2020 på stabs- og avdelingsnivå. Tall viser antall ansatte i hver enhet (også de i permisjon) pr 31. desember 2020 og endring fra 2019 til 2020 i parentes. En person er organisert rett under riksarkivaren og vises ikke.

II.3 Økonomisk utvikling siste år

Samlet tildeling til Arkivverket for 2020 innebar en økning på 10 %. Økningen har sammenheng med at Arkivverket i 2020 fikk 35 millioner til sitt satsingsforslag for utvikling av løsninger for langtidsbevaring av digitale arkiver og digital tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet, og 5 millioner til investeringer i ny IT-infrastruktur.

Arkivverket har en utnyttelsesgrad på 91 % i 2020, og det er en nedgang på 2 % fra 2019. Nedgangen er hovedsakelig knyttet til en del forsinkelser i investeringer og utviklingsprosjekter i Norsk helsearkiv. Utnyttelsesgraden i Norsk helsearkiv er 71,4 %. Ser vi bort fra Norsk helsearkiv er utnyttelsesgraden i Arkivverket for øvrig 95,5 %, mot 96,9 % i 2019. Dette er som følge av uforutsett nedgang i utgifter til reise og møtevirksomhet på grunn av koronapandemien.

Utgifter til lønn og bygninger er de største utgiftspostene for Arkivverket, inklusive Norsk helsearkiv. Andelen av samlede driftsutgifter er henholdsvis 50,1 % til lønn og 35,8 % til bygninger. Sammenlignet med 2019 har Arkivverket i 2020 samlet sett en nedgang i både lønnsandel av driftsutgifter og lønnsutgifter per utførte årsverk. Hovedårsaken til nedgangen er at lønnsutgiftene

per årsverk i Norsk helsearkiv er noe lavere i 2020. Dette henger sammen med at digitaliseringsenheten i Norsk helsearkiv var fullt bemannet i 2020, og at denne enheten er den største enheten med over halvparten av årsverkene og en annen kompetanseprofil. I Arkivverket for øvrig øker fortsatt lønnsutgiftene per utførte årsverk, selv om økningen på 1 % fra 850 000 per utførte årsverk til 860 000 i 2020 ikke er like stor som i 2019. I 2019 var den 1,9 %. Som følge av tjenesteutvikling som krever kompetanse som Arkivverket må skaffe i et stramt arbeidsmarked, er det vår forventning at lønnsutgiftene per utførte årsverk vil fortsette å øke i årene fremover. Våre ansatte og deres kompetanse er en avgjørende faktor for Arkivverkets måloppnåelse og utvikling.

Arkivverket fører regnskap i henhold til kontantprinsippet. Se ytterligere utdypning i årsregnskapet for 2020 i del VI.

☑ **TABELL 1. ØKONOMISKE NØKKELTALL FOR ARKIVVERKET 2018-2020**

NØKKELTALL	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall ansatte ¹⁾	291	310	320	+3,2 %
Antall avtalte årsverk ¹⁾	278	300	311	+3,7 %
Antall utførte årsverk ²⁾		278	282	+1,4 %
Samlet tildeling post 01-99 ³⁾	414 376	498 023	548 196	+10,1 %
Utnyttelsesgrad post 01-29	92,5 %	93,0 %	91,0 %	-2,2 %
Driftsutgifter ³⁾	412 760	454 706	468 566	+3,0 %
Lønnsandel av driftsutgifter	51,1 %	51,2 %	50,1 %	-2,1 %
Lønnsutgifter pr. årsverk ³⁾	834	836	831	-0,6 %

1. Nytt nøkkeltall i forbindelse med SSBs statistikk «12623: Ansatte i staten, etter enhet».
2. Utførte årsverk fra 2019.
3. I hele 1000 kroner.
4. Tallene for Norsk helsearkiv for antall utførte årsverk, samlet tildeling, utnyttelsesgrad, driftsutgifter, lønnsandel av driftsutgifter og lønnsutgifter per årsverk er henholdsvis 45; 92 838; 71,4 %; 64 224; 47,2 %; 680.

Fra og med 2019 ble utførte årsverk iht. definisjon fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet rapportert som en del av nøkkeltallene i årsrapporten. Fra 2020 rapporteres to nye nøkkeltall i samsvar med krav i rundskriv R-115 av 17. desember 2019, som har SSB-statistikken «12623: Ansatte i staten, etter enhet» som kilde.

II.4 Andre nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet

II.4.1 Arkivverkets publikumstjenester

Arkivverket har i 2020 intensivert arbeidet med bedre digital tilgang til arkivmateriale. Både for skannede sider for publisering i Digitalarkivet og for transkriberte data i Digitalarkivet har veksten vært formidabel, med henholdsvis 208 % og 1667 % økning fra året før. Se nærmere omtale i kapittel III.4.1. Utfordringene med covid-19 og perioder med helt eller delvis stengte lesesaler, førte også til fortløpende utvikling av tjenesten «skanning på forespørsel», nærmere omtalt i kapittel III.4.4.

☑ **TABELL 2. NØKKELTALL FOR ARKIVVERKETS PUBLIKUMSTJENESTER 2018-2020**

BRUKERTJENESTE	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall besøk på Arkivverkets lesesaler	14 700	15 800	6 070 ²⁾	-62 %
Antall bestilte enheter for bruk på lesesal ¹⁾	37 190	39 700	22 323 ²⁾	-44 %
Antall journalførte publikumshenvendelser	21 464	22 400	20 631	-8 %
Antall besøk på Arkivverkets nettside	650 000	710 000	776 000	+9 %
Antall besøk i Debattforum	980 000	1 050 000	1 106 000	+5 %

1. En enhet kan være en boks med dokumenter, en protokoll eller et enkeltstående dokument, fotografi eller kart.
2. Lesesalene var i 2020 periodevis stengt eller delvis stengt som smitteverntiltak i den pågående koronapandemien.

For journalførte publikumshenvendelser har det vært en nedgang i 2020 sammenlignet med 2019. Tallet kan være påvirket av at Arkivverket under nedstengningen våren 2020 ba brukerne om kun å henvende seg om hastesaker, siden ansatte hadde hjemmekontor. Det kommer dessuten henvendelser gjennom ulike løsninger som ikke er medregnet i tallene i tabellen. For å effektivisere saksbehandlingen jobber Arkivverket med å finne løsninger for å redusere disse henvendelsene. Bedre informasjon skal gjøre brukerne mer selvbetjente og sørge for at publikumshenvendelser løses inn i samme system.

Den nasjonale nedstengningen i mars medførte et redusert tilbud ved Arkivverkets lesesaler. De første månedene holdt alle lesesalene stengt, senere har det vært ulike løsninger ved de forskjellige arbeidsstedene. Arkivverket har gjennomført ROS-analyser og satt i gang ulike smitteverntiltak etter gjeldene anbefalinger. Enkelte brukergrupper med velbegrunnede behov for arkivundersøkelser har blitt innvilget tilgang til lesesalene også når de har vært stengt for publikum. Profesjonelle brukere som forskere, forfattere og

studenter samt privatpersoner med rettslig behov for å se på arkivmateriale, har blitt prioritert. Terskelen for lesesalstilgang har vært høy, og der det har vært mulig har også de prioriterte gruppene fått digital tilgang til materialet i Digitalarkivet. De som har hatt behov for fysisk gjennomgang av større mengder arkivsaker, har imidlertid fått tilgang til å sitte på lesesalen etter individuell vurdering.

Administrasjonen av lesesalstilgang har ikke krevd mye ressurser, og de som har sluppet inn har oftest fått sitte med arkivsakene uten betjening på lesesalen. I tider med lav og moderat smitte har lesesalene vært åpne for alle. Likevel viser tallene en nedgang i antall gjester på ca. 62 %, noe som tyder på at mange har vært forsiktige med å oppsøke lesesalene under pandemien.

II.4.2 Arkivverkets tjenester til forvaltningen

Arkivverket hadde planlagt og forberedt 60 tilsyn i 2020 - en mindre reduksjon i forhold til året før, for å kunne omprioritere ressurser til satsingen Innebygd arkivering. Utvelgelsen av objekter var også i 2020 basert på risikovurdering, og samtlige objekter fikk pålegg etter brudd på lov og forskrift (se kap. III.2.7). På grunn av pandemien ble 34 tilsyn utsatt og flyttet til 2021.

☑ **TABELL 3. NØKKELTALL FOR ARKIVVERKETS TJENESTER TIL FORVALTNINGEN 2018-2020**

BRUKERTJENESTE	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Utførte tilsyn av offentlig virksomhet	75	69	26 ¹⁾	-62 %
Antall mottatte digitale arkiver	60	58	108	+86 %
Samlet bestand digitale arkiver til langtidsbevaring	1436	1494	1602	+7 %
Mottatte papirarkiver (i hyllemeter)	1187	1881	1292 ²⁾	-31 %
Samlet bestand av papirarkiver (i hyllemeter)	268 900	270 281	271 570	+0,4 %

1. Det var planlagt 60 tilsyn i 2020, men 34 av disse ble utsatt og flyttet til 2021 på grunn av koronapandemien.

2. 726 hyllemeter av dette var privatarkiver (-25 % fra 2019) og 566 hyllemeter offentlige arkiver (-38 % fra 2019).

Arkivverket har en økning på om lag 86 % fra 2019 i mottak av digitalt skapte arkiver. Ambisjonsnivået var likevel langt høyere med mottak av 150 digitale arkiver. Hovedårsaken til at nivået er lavere enn forventet skyldes nedstengning i forbindelse med covid-19 og manglende IT-ressurser hos avleverende myndighet (se kap. III.2.4).

II.4.3 Felles tjenester i ABM-sektoren

Digitalarkivet

Digitalarkivet er Norges største kulturnettsted med 7,4 millioner besøk i 2020, og er fra 2019 etablert som nasjonal fellesløsning for tilgjengeliggjøring av digitale arkiver for alle arkivbevarende institusjoner – både offentlige og private. Fra 2020 er det over statsbudsjettet bevilget 140 millioner kroner til Arkivverket over en fireårsperiode til utvikling av nye løsninger for langtidsbevaring av digitale arkiver og tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet. Les mer om utviklingen i tekstene i kapittel III.4.

📉 **TABELL 4. NØKKELTALL FOR DIGITALARKIVET 2018-2020**

TJENESTE/BRUK	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall besøk (i mill.)	5,9	6,2	7,4	+19 %
Antall besøkende (i mill.)	1,0	1,1 ³⁾	1,6	+42 %
Antall tilgjengelige sider (i mill.) ¹⁾	43,3	53,5	68,3	+28 %
Antall søkbare poster (i mill.)	34,5	36,7	75,6	+106 %
Antall tilgjengelige foto ¹⁾	51 200	53 200	69 426	+31 %
Antall oppslag (i mill.)	141	147	183	+25 %
Antall bevaringsinstitusjoner som tilgjengeliggjør historiske arkiver ²⁾	9	25	31	+24 %
, herav hovedsakelig offentlige arkiver, men også privatarkiver	3	15	18	
, herav kun privatarkiver	6	10	13	

- «Tilgjengelige» betyr her lastet opp og tilgjengeliggjort i Digitalarkivet, men ikke nødvendigvis fritt tilgjengelig for alle. Av hensyn til personvern, åndsverk mv. vil det være en god andel av arkivmaterialet som kun er tilgjengelig gjennom tilgangsstyring, enten for saksbehandling eller etter innsynsbejæring.
- Denne kategorien er endret noe i forhold til tidligere årsrapporter der det ble tatt utgangspunkt i hvordan bevaringsinstitusjonene ble finansiert, mens kategorien nå baserer seg på hva slags arkiver de bevarer. Kategorien offentlige arkiver består av historiske arkiver fra stat, fylke og kommuner som forvaltes av Arkivverket og (fylkes-) kommunale arkivinstitusjoner. Disse institusjonene har også tatt imot, bevarer og tilgjengeliggjør privatarkiver, og inngår derfor i første underkategori. Bevaringsinstitusjoner som kun har privatarkiver, er typisk museer, bibliotek, kunnskapssentre og lokalhistoriske arkivsamlinger. Tallet viser totalt antall bevaringsinstitusjoner som tilgjengeliggjør arkiver i Digitalarkivet. Institusjoner som har signert avtale, men som ikke har publisert før 31.12.2020, er ikke inkludert.
- Tallet for 2019 er justert ned i forhold til hva som ble rapportert i årsrapporten for 2019, på grunn av uriktig beregning. Tallet var da 1,4 som ga en økning på 40 % fra 2018 til 2019. Det var fremdeles en økning fra 2018 til 2019, men med det nedjusterte tallet på 1,1 var økningen kun på 10 %.

Økningen i antall besøk i Digitalarkivet var på hele 19 % fra 2019 til 2020. En delforklaring kan være at folk har tilbrakt mer tid på nett på grunn av koronasituasjonen, men hovedsakelig skyldes det nok at flere bevaringsinstitusjoner med regionale og lokale arkiver nå kan tilby sine arkiver i fellesløsningen og at et stadig økende antall arkiver blir digitalisert og kan brukes av alle hvor som helst og når som helst. Av økningen på 14,8 millioner nye sider i Digitalarkivet utgjorde materiale fra Arkivverket 13,4 millioner. 1,5 millioner sider kom fra andre arkivbevarende institusjoner, noe som utgjør mer enn en seksdobling i forhold til 2019.

Antall søkbare poster har hatt en betydelig økning fra 2019 til 2020. Dette skyldes hovedsakelig en avtale med kommersielle aktører om transkribering av materiale, se nærmere omtale i kapittel III.4.1.

Antall virksomheter som tilgjengeliggjør sine kilder i Digitalarkivet, øker stadig. I årsrapporten for 2020 er det valgt nye nøkkeltall for bedre å beskrive hva slags arkiver disse virksomhetene bidrar med. Digitalarkivet skal gi innbyggerne en felles inngang til nasjonens arkiver, både fra offentlig og privat sektor. Dette bygger opp under et mangeårig mål i arkivsektoren om helhetlig samfunnsdokumentasjon – som betyr at de bevarte arkivene skal gjenspeile mangfoldet i samfunns- og kulturlivet. Private virksomheter og organisasjonsliv spiller en sentral rolle her, og det er viktig å tilgjengeliggjøre disse arkivene digitalt, selv om offentlige arkiver dominerer både i antall og volum i arkivinstitusjonene.

I arbeidet med å utvikle Digitalarkivet jobbes det kontinuerlig med å finne tall som på best mulig måte beskriver og viser utviklingen og effektene av Digitalarkivet som fellesløsning. Nøkkeltall for Digitalarkivet vil muligens bli endret i kommende årsrapporter for å synliggjøre ny kunnskap om innhold i og bruk av fellesløsningen.

Arkivportalen

Arkivportalen (arkivportalen.no) er en nasjonal søke- og bestillingstjeneste som benyttes av flere arkivinstitusjoner, deriblant Arkivverket. Tjenesten utvikles og driftes av Stiftelsen Asta. Portalen skal gi brukere mulighet til å søke på tvers av arkivinstitusjoner, etter informasjon om hvilke arkiver de oppbevarer, og gi en beskrivelse av arkivene og hvordan de oppsto. I tabellen under presenteres tall for de institusjonene som benytter seg av tjenesten. I henhold til arkivloven skal Arkivverket føre register over privatarkiver som finnes i offentlige og private institusjoner. Publisering av arkivinformasjon om privatarkiver i Arkivportalen dekker dette lovkravet. Det er et mål for Arkivverket at flest mulig bevaringsinstitusjoner fra alle sektorer registrerer sine arkiver i Arkivportalen.

Arkivportalen tilbyr overordnet informasjon om innholdet i arkiver ved 95 ulike bevaringsinstitusjoner i hele Norge. Tallene for tilknyttede institusjoner øker stadig, og både antall arkiver og mengden arkivinformasjon øker. Totalt er det 73.000 arkiver som er representert både fra privat og offentlig sektor. Publikum benytter også portalen i økende grad for å finne informasjon om hva som finnes i de bevarte arkivene.

📉 **TABELL 5. NØKKELTALL FOR ARKIVPORTALEN 2018-2020**

TILGJENGELIGHET I SEKTOREN	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall bevaringsinstitusjoner ¹⁾	80	93	95	+2 %
Antall totale arkivinnførsler (i mill.)	7,5	8,1	8,8	+9 %
Antall arkiver	59 200	65 665	72 113	+10 %
, herav antall privatarkiver ²⁾	21 579	24 459	27 279	+12 %
Antall unike besøkende i Arkivportalen		77 468	83 835	+8 %
Antall besøk i Arkivportalen	120 600	141 900 ³⁾	149 200	+5 %

- I tidligere år kalt «arkivinstitusjoner», men endret til bevaringsinstitusjoner for å synliggjøre at institusjoner fra hele ABM-sektoren registrerer sine arkiver i Arkivportalen. Mange institusjoner består av flere regionale/lokale avdelinger med egne arkivmagasiner, og i Arkivportalen blir hver av disse en egen institusjon, for eksempel fremstår Arkivverket som 10 institusjoner. Tallet her er derfor høyere enn i Arkivstatistikken der hver konsoliderte institusjon regnes som én virksomhet (Arkivverket er én institusjon).
- Tallet er basert på antall arkiver (fra organisasjoner, bedrifter, institusjoner og privatpersoner) som er representert i portalen.
- Tallet for 2019 er justert i forhold til årsrapporten for 2019 etter en kvalitetssikring av innhentet tall. Det viser seg i ettertid at rapporteringen som da ble gitt for 2019, gjaldt unike brukere.

Det er gledelig at antall privatarkiver i Arkivportalen fortsetter å øke. Det ble registrert 2820 nye arkiver, noe som tilsvarer en økning på i underkant av 12 % fra 2019 til 2020. Dette resultatet kan i stor grad tilskrives økt satsing på nasjonal koordinering av privatarkivarbeidet fra Arkivverkets side de siste årene, et systematisk arbeid gjennom nettverk for privatarkiv og betydelig innsats både regionalt og lokalt for å sikre og registrere bevarte privatarkiver.

II.4.4 Norsk helsearkivs tjenester til helsesektoren og brukere av pasientarkiv

2020 var Norsk helsearkivs første hele år med ordinær drift. Det er derfor naturlig å presentere nøkkeltall også for aktiviteter som har lagt til rette for tjenesteutviklingen, i tillegg til tall for brukertjenestene. Tall for prosentvis endring siste år utelates i denne tabellen. De to årene er ikke sammenlignbare, siden ordinær drift ikke var i gang før i august 2019. Nærmere omtale av Norsk helsearkiv er tatt inn i kapittel III.5.

☑ **TABELL 6. NØKKELTALL FOR NORSK HELSEARKIVS VIRKSOMHET 2019-2020**

TJENESTEUTVIKLING/BRUKERTJENESTE	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall mediekonverterte sider av pasientarkivmateriale (i mill.)	6,0	29,0	
Antall journaler innlemmet i Helsearkivregisteret ¹⁾		96 418	
Antall innvilgede forskerprosjekter/forskerinnsyn	1	5	
Antall innsynsforespørsler fra pårørende	5	45	

1. Journaler som er tatt inn i Helsearkivregisteret er tilgjengelige for innsyn av forskere og pårørende etter søknad.

II.4.5 Ressursbruk og måloppnåelse

Den direkte sammenhengen mellom ressursbruk og måloppnåelse kan være utfordrende å få øye på i en digitalisert forvaltning. Mens det tradisjonelle regnestykket har vært at flere saksbehandlere er ensbetydende med flere behandlede saker, handler effektivisering i en digitalisert verden om å gjøre ting på smartere måter, slik at man oppnår mer uten økt ressursbruk. Et eksempel kan være utviklingen i Arkivverkets publikumsavdeling, der man med en nedgang i personalressurser på 20 % fra 2018 til 2020 likevel har opprettholdt det lovpålagte tjenestenivået og dessuten hatt en rekordutvikling på prioriterte områder som digital tilgang til arkivmateriale. De gode resultatene skyldes til dels harde prioriteringer og samarbeid med frivillige og andre virksomheter, men en målrettet satsing på teknologiutvikling og automatisering av prosesser er også en viktig forutsetning. Et annet eksempel er Arkivverkets dokumentserver, som har redusert med 3,5 årsværk gjennom 2020, men som kompenseres for dette ved effektivisering av driftsoppgaver gjennom automatisering og rutineforbedring.

I tråd med mål og forventninger i offentlig sektor har det vært nødvendig for Arkivverket å styrke satsingen på digitalisering, teknologi og utvikling betydelig. Det tar tid før ressursbruk på disse områdene gir synlige effekter. Samtidig vil effektene ofte være betydelige når de først kommer. Når ressursene brukes til å bygge automatiserte og selvbetjente tjenester fremfor å levere tjenestene direkte til hver bruker, vil økt pågang og bruk av tjenestene i liten grad kreve økte ressurser. Innenfor enkelte områder

vil vi kunne betjene 10, 100 eller 1000 brukere med den samme ressursbruken internt.

Denne måten å jobbe med utvikling og effektivisering på krever en kompetansevidning i hele organisasjonen. Rekruttering og kompetanseutvikling er derfor høyt prioriterte oppgaver, og omtrent halvparten av tilgjengelige ressurser i HR har i 2020 gått til operativt og strategisk arbeid med rekruttering. For å kunne jobbe strategisk med kompetanseutvikling ble det på slutten av 2020 rekruttert en ny medarbeider i HR med dette som arbeidsområde.

Til tross for gode resultater i publikumsavdelingen har nedgangen i antall ansatte gitt noe lengre saksbehandlingstid for en periode. I tillegg mangler tilstrekkelig metadata for en del av det arkivmaterialet som har blitt tilgjengelig i Digitalarkivet. Dermed kan det være vanskelig å finne frem til opplysningene i deler av materialet. For begge disse problemstillingene søker vi løsninger gjennom en kombinasjon av teknologiutvikling og mer effektiv arbeidsmetodikk. Når det gjelder tilførsel av metadata, vil både økt samarbeid med frivillige og bruk av kunstig intelligens være viktige virkemidler. I 2021 blir også et nytt henvendelsessystem tatt i bruk for å effektivisere saksbehandlingen. Her utarbeides det verktøy for automatisering, som vil bidra til mer selvbetjente brukere og redusere antall henvendelser. Ved en bedre siling av henvendelser gjennom automatiserte prosesser vil den faktiske saksmengden gå ned, og saksbehandlingstiden vil dermed reduseres for de sakene som må behandles.

II.5 Strategi for Arkivverket 2020-2022

Arkivverket har identifisert to satsingsområder for de neste fem årene: Innebygd arkivering for offentlig sektor, og den nasjonale fellesløsningen Digitalarkivet for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av historiske data og arkiver. Arkivverket gjør alle sine fortløpende prioriteringer basert på disse to satsingene og den betydningen de vil ha for etaten.

Arkivverket mener at det samlede utfordringsbildet på arkivfeltet gjør at vi må vurdere å iverksette radikale endringer i hvordan vi utfører vårt samfunnsoppdrag, for å være relevante for fremtidens arkivbrukere. Vi må tenke helt nytt rundt hva «arkiv» er i en digital tid, og hvordan informasjonen skal langtidsbevares og tilgjengeliggjøres. Etaten har gjennomgått mange endringer de siste årene, men fortsatt gjenstår store omveltninger i alt fra hvordan vi organiserer oss og utfører vår oppgaveløsning, til hvordan vi samhandler med relevante aktører og interessenter rundt oss.

ARKIVVERKETS STRATEGIKART 2020-2022

Målsettinger fra
Statsbudsjettet

Figur 2: Arkivverkets strategi for 2020-2022 visualisert. De fire overordnede målene fra tidligere strategikart gjenfinnes til venstre. Arkivverkets to satsinger til høyre - Digitalarkivet som nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av historiske data og arkiver, og Innebygd arkivering som har som målsetting å effektivisere forvaltningen og øke kvaliteten på dokumentasjonen som skal brukes i nåtid og ettertid.

De overordnede målene for bevilgningen til Arkivverket i 2020 var de samme som for 2019 og er nærmere beskrevet i årsrapporten for 2019. Arkivverket jobber i flere akser i egen organisasjon og mot arkivfeltet for å kunne bidra til å løse utfordringene på kort og lengre sikt:

Arkiv- og dokumentasjonsmiljøene må være tettere integrert med virksomhetenes andre kjerneområder. Arkivverket ønsker gjennom initiativet Innebygd arkivering å finne ut hvordan dokumentasjon som bør bevares, ikke skal gå tapt. Dette tiltaket alene vil ikke være tilstrekkelig for å møte utfordringene vi ser. Det vil også være nødvendig å se på hvordan arkivfunksjoner er organisert, både prosesser i forvaltningen og arkivinstitusjonene, og hvordan de henger sammen. Alt tyder på at den tradisjonelle verdikjeden som fungerte for papirarkiv, kan og må endres nå som dokumentasjon og arkiv er del av et større økosystem for deling og gjenbruk av data.

Arkivområdet må utvikles for å finne nye måter å håndtere og sikre autentiske arkivdata. Det krever helt ny kompetanse og samarbeid mellom fagområder for å legge strategier og handlingsplaner for hvordan dette problemområdet bør tilnærmes. Hele offentlig sektor må endre forståelsen av hva arkiv er, nå som stadig flere prosesser foregår i et stort økosystem med gjensidig utveksling av informasjon; hvordan kan konteksten dokumenteres og informasjonens autentisitet bevares over tid? Dette er kompliserte problemstillinger, og vi har igangsatt flere initiativer som skal jobbe med disse og vil kontinuerlig følge fremdriften for å justere tilnærmingen etter behov.

Digitalarkivet må fylles med innhold. Satsingen på fellesløsningen Digitalarkivet innebærer et stort ansvar for Arkivverket. Løsningen skal svare godt på brukerbehov både for langtidsbevaring og publisering, og samtidig er det forventet at fellesløsningen skal gi flere og betydelige gevinster og bruker- og samfunnseffekter. En helt sentral forutsetning for at dette skal være mulig er at fellesløsningen får tilført betydelige mengder data og informasjon eller metadata om arkivenes innhold. Arkivverket vil fortsette arbeidet med å skanne papirarkiver som allerede befinner seg i etaten. Arkiver som befinner seg i forvaltningen, må digitaliseres, det samme i kommuner og privat sektor. Nasjonalbiblioteket som skanningsfabrikk vil ha en viktig rolle som bidragsyter av data fra egne og andres arkiver til fellesløsningen. Dette er et formidabelt arbeid, og Arkivverket vil ha et særlig ansvar for å synliggjøre gevinster som kan realiseres for de virksomhetene som prioriterer digitaliseringsarbeidet, og som publiserer i fellesløsningen.

Kritisk tilnærming til tradisjonell oppgaveløsning og organisering. I Arkivverket oppfordres medarbeiderne til å utforske det nye og utfordre det eksisterende. Med etableringen av fellesløsningen Digitalarkivet vil historiske data for første gang kunne deles, uavhengig av tid og sted. Det gjør noe med hvordan vi må organisere arbeidet og oppgavefordelingen i stort. For Arkivverket betyr det at virksomheten dreies fra geografisk tilstedeværelse og oppbevaring, til utvikling og stordrift av IT-løsninger. Dette scenarioet mener vi er minst like aktuelt for kommunal sektor, og Arkivverkets ambisjon er å ha en god dialog rundt hvordan fremtidens infrastruktur på arkivfeltet bør se ut. Norges befolkning flytter på seg. En proprietær tilnærming til eiendomsrett og oppbevaring er ikke ressurseffektiv eller tjenlig med en fellesløsning. Generelt sett må den digitale kompetansen økes på hele arkivfeltet, samtidig som det med en fellesløsning vil være mulig å bygge høykompetansemiljøer på tvers av forvaltningsnivåer, som vil bidra til å ivareta viktige funksjoner som sikkerhet og redusere risiko.

Prioritering av samarbeidstiltak på privatarkivfeltet. Arkivverket vil fortsette koordineringsarbeidet på feltet og ser et stort behov for at aktørene selv initierer samarbeidstiltak der institusjonene tenker større og utover sitt eget virkeområde. De må gå sammen om tiltak som løfter felles utfordringer og dermed gir større gevinster og effekter. Arkivverket vil prioritere å identifisere hvilke privatarkiver som må reddes. Vi vil jobbe for at alle privatarkiver blir bevart i Digitalarkivet, slik at brukerne kan finne all autentisk informasjon på tvers av institusjoner samlet på ett sted.

Norsk helsearkiv

Som det går frem av kap. II.1, har Norsk helsearkiv et eget samfunnsoppdrag og har utarbeidet en strategi og langsiktig plan med seks målsettinger:

- **Å være et anerkjent helseregister for ny kunnskap og bedre folkehelse** innebærer at vi utvikler et nytt helseregister som er godt kjent, attraktivt og lett tilgjengelig for våre brukere, slik at våre helsedata blir brukt til å skape ny kunnskap som bidrar til bedre folkehelse.
- **Effektiv og konkurransedyktig produksjon.** Norsk helsearkiv skal ha en høy produksjon i sin digitalisering av fysisk pasientarkivmateriale, noe som vil gi rask vekst i digitalt tilgjengelig materiale for forskning. Produksjonen skal være minst like effektiv som hos sammenlignbare aktører både i privat og offentlig sektor som driver med digitalisering av fysisk arkivmateriale.
- **Inngå avtaler og holde mellomlageret fullt.** Å inngå nok avleveringsavtaler med virksomheter i spesialisthelsetjenesten er helt avgjørende for at vi til enhver tid har et tilnærmet fullt mellomlager og sikrer nok materiale til at vi kan ha full drift i produksjonen gjennom året.
- **Utvikle metoder for å tilby forskere relevante data.** Som et ledd i å være et anerkjent helseregister som blir hyppig brukt i forskningsøyemed, er vi helt avhengige av å ha gode digitale verktøy for å analysere, få oversikt og synliggjøre dataene våre og mulighetene de gir for forskning. Vi trenger å utvikle gode og omfattende metoder som ved bruk av for eksempel kunstig intelligens vil kunne identifisere, trekke ut og strukturere relevante data som den enkelte forsker ønsker og har behov for.
- **Ledende innen langtidsbevaring av helsedata.** Våre data skal bevares for evig tid. Det gjør at forskere og pårørende kan søke kunnskap i pasientarkivmateriale også om 200 år. For å sikre dette må vi ta vare på og vedlikeholde dataene etter hvert som teknologien utvikler seg. Det gjør vi ved å følge internasjonale standarder for digital langtidsbevaring og bygge kompetanse innen fagfeltet.
- **Bygge tillit til Norsk helsearkivs behandling av personopplysninger.** Gjennom kontinuerlig og grundig arbeid med informasjonssikkerhet, personvern og compliance, og god og tydelig utadrettet kommunikasjon, sikrer vi at alle våre samarbeidspartnere og landets innbyggere har tillit til at Norsk helsearkiv behandler personopplysninger trygt og sikkert.

III.

Årets aktiviteter og resultater

I Arkivverkets tildelingsbrev for 2020 er det knyttet ett eller flere styringsparametre til resultatmålene i Arkivverkets strategi. Dette kapittelet er strukturert etter de overordnede målene (se kap. II.1), og hvert mål innledes med en kort vurdering av måloppnåelse og fremdrift og en skjematisk presentasjon av status for resultatkravene i tildelingsbrevet. Etter presentasjonen av Arkivverkets hovedmål og tilhørende aktiviteter følger en tilsvarende omtale av Norsk helsearkivs mål og aktiviteter. Denne er skilt ut som en egen del, da bevilgningen til Norsk helsearkivs virksomhet gis over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

III.1 Overordnet mål 1

Nasjonens arkiver representerer en helhetlig samfunnsdokumentasjon

Vurdering av måloppnåelse i 2020

Når fortellingene om Norge skrives, representerer offentlig sektor kun deler av historien. I arbeidet med å sikre helhet i samfunnsdokumentasjonen nådde Arkivverket noen viktige milepæler i 2020, men det er langt igjen til en samlet og helhetlig dokumentasjon av det moderne samfunnet. I oktober lanserte etaten Bevaringsplan for privatarkiv, en oversikt over arkiver som vurderes som viktige for nasjonen, og som Arkivverket vil ta ansvar for å ta vare på for ettertiden. Planen vil være førende for etatens arbeid med privatarkiv i årene fremover. Strategisk råd for privatarkiv ble opprettet i 2020 for å fremme planmessig bevaring av privatarkiv, og for å sikre dialog med arkivbevarende institusjoner og beslutningstakere i landet. Alle landets fylkeskulturdirektører og styrelederne for institusjoner med nasjonal bevaringspolitikk på privatarkivfeltet, samt Kulturrådet og styrelederne for Arkivforbundet og Museumsforbundet deltar i rådet. Riksarkivaren kommer fremover til å bruke nettverket av fylkeskulturdirektører til å løfte spørsmål knyttet til utvikling av arkivfeltet i Norge. I 2021 vil Arkivverket også utvide sine bevaringsplaner til å tydeliggjøre viktige aktører for den samiske kulturarven.

Arkivverket har i 2020 videreført arbeidet med å forenkle prosessen for overføring av arkiver fra virksomheter til våre sikringsmagasiner for både analoge og digitale arkiver. Koronapandemien førte imidlertid til at mange virksomheter måtte håndtere en usikker situasjon fremfor avlevering til Arkivverket.

Bevaring av forskningsdata er et område med utviklingsbehov. Arkivverket har ansvar for å sørge for at bevaringsverdig forskningsmateriale blir ivaretatt og har fornyet samarbeidsavtalen med Norsk Senter for Forskningsdata (NSD), som samler og lagrer samfunnsvitenskapelig forskningsdata på oppdrag fra Arkivverket.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 1	Arkiverket koordinerer og bidrar til utvikling av arbeidet med privatarkiver			
Styringsparameter med resultatmål 1.1	Plan for Arkiverkets arbeid med privatarkiver			
Krav og status:		Levert	●	Overordnet mål 3, og delmål 8 og 9
Kommentar:	Bevaringsplan for privatarkiv ble ferdigstilt og offentliggjort oktober 2020. Strategisk råd for privatarkiv er etablert, og Arkiverket har gjennomført møter med alle fylkeskommunene i 2020 om arbeid med privatarkiv. I tillegg er det gjennomført to nettverkssamlinger for fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv. Se omtale i kap. III.1.1 og III.1.2.			
Delmål 2	Arkiverket bidrar til økt bevaring av samfunnets arkiver			
Styringsparameter med resultatmål 2.1	Rutiner og metodikk for vedlikehold og overføring av digitale arkiver er forbedret og effektivisert			
Krav og status:	Gjennomført	Levert	●	Delmål 4
Kommentar:	Metodikk for ny produksjonslinje er testet ut i «innsatsstyrke». Pilot med politiet er videreført på arkiver fra fylkesmenn (Statsforvalteren) og forsvarret. Erfaringene så langt viser at ny metodikk er vesentlig mer kostnadsbesparende for avleverende myndigheter. Arkiverket har forbedret sin tekniske infrastruktur slik at overføring og test av arkiv skjer mer smidig og automatisert enn tidligere. Se omtale i kap. III.2.4.			
Styringsparameter 2.2	Statlige virksomheter og private arkivskapere leverer prioriterte uttrekk av sine digitale arkiver			
Krav og status:	150 digitalt skapte arkiver er mottatt i Arkiverket	108		150 (4.1)
Kommentar:	Arkiverket mottok totalt 108 digitalt skapte arkiver. Omlag 70 arkiver ble tatt imot gjennom ordinær linjeaktivitet, mens i underkant av 40 arkiver ble mottatt som resultat av pilotarbeid i ny arbeidsmetodikk (se kap. III.2.4). «Innsatsstyrken» planla for mottak av ytterligere 130 arkiver gjennom denne metodikken, men på grunn av nedstengning i forbindelse med covid-19 ble disse aktivitetene utsatt fra forvaltningens side. Arkiverket forventer at de fleste av disse avleveringene blir realisert i 2021.			
Styringsparameter 2.3	Antall mediekonverterte arkiver i digital versjon som Arkiverket har mottatt			
Krav og status:	Økning	Delvis levert	●	5.1
Kommentar:	50 % av all veiledning i forbindelse med avlevering av offentlige papirarkiver dreier seg nå i praksis om veiledning i mediekonvertering. Mediekonvertering i kombinasjon med strengere bevaringsvurdering er Arkiverkets viktigste virkemiddel for å få ned papirvolumene i forvaltningen og redusere behov for ytterligere magasinutvidelser. Mediekonvertering som metode er basert på «frivillighet» og den enkelte virksomhets eget ønske om å mediekonvertere. Hvis ikke sterkere virkemidler blir tilgjengelig for å få flere virksomheter til å mediekonvertere sine arkiver, vil papiretterlepet være langt større enn det magasinene i Arkiverket kan ta imot. Se omtale i kap. III.2.3.			

III.1.1 Bevaringsplan for privatarkiv

Mens statlige myndigheter har plikt til å avlevere sine arkiver til Arkiverket, har bedrifter og organisasjoner ingen tilsvarende plikt. Dermed er også langt mindre arkivmateriale fra privat sektor bevart. I vår digitale tid skapes og forvitres dokumentasjon i et høyt tempo, og for å fange bevaringsverdig informasjon før den forsvinner er det viktig å handle raskt. Arkiverket lanserte i oktober 2020 en nasjonal bevaringsplan for arkiver etter bedrifter, institusjoner og personer – Bevaringsplan for privatarkiv. På et felt der det tidligere har vært sprikende praksis og uklare kriterier, foreligger det nå felles bevaringskriterier for hvilke privatarkiver Arkiverket skal ta ansvar for. Bevaringsplanen vil, sammen med øvrige lokale og regionale planer, dokumentere Norges historie.

Med utgangspunkt i planens bevaringskriterier er 941 aktører med arkiver av nasjonal interesse identifisert. På listen finnes blant annet Resett og Jehovas vitner, sammen med Equinor, Vy, Finn.no,

Oslo Børs, Islamsk råd Norge, Norwegian, DNT, Norsk organisasjon for asylsøkere, NHO, Norges bygdeungdomslag, Regnskogfondet, Sisters in Business, Norges naturvernforbund, Norske Kvinners Forbund, NRK, Folkeaksjonen nei til mer bompenger, First House, Svalbard næringsforening og TINE, for å nevne noen få. Arkiverket er avhengig av samarbeid og har ikke mulighet til å pålegge noen av disse aktørene å avlevere sine arkiver. Fordelene for virksomhetene er imidlertid åpenbare. Deres historie vil ivaretas for samtid og ettertid, for interne behov og for eksterne brukere, i tillegg til at driftsmessige, rettslige og økonomiske interesser vil sikres. Som en direkte effekt av bevaringsplanen, har flere av aktørene på lista tatt kontakt med Arkiverket og inngått avtaler om arkivavlevering. I 2021 vil Arkiverket jobbe videre med å kontakte de identifiserte virksomhetene, med mål om å inngå flere avleveringsavtaler.

+12,3%

Økning på publiserte
privatarkiver

III.1.2 Arkivverkets ansvar for koordinering av privatarkivfeltet

Arbeidet med privatarkiv i Norge er til dels veldig fragmentert. Det utføres av mange små aktører og fagmiljøer som organiserer seg på ulike måter. Arkivverket har ansvar for koordinering av innsatsen på privatarkivfeltet. Riksarkivaren leder et nettverk som består av fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv og nasjonale bevaringsinstitusjoner. Nettverket skal sørge for god arbeidsdeling og samhandling nasjonalt og regionalt, søke å utarbeide bevaringsplaner og få til en mer proaktiv innsamling av arkiver. (For nærmere omtale av nettverket, se Arkivverkets årsrapport for 2019, kap. III.4.2.) Et målbart resultat av bevaringsplanarbeidet er en økning på 12,3 % publiserte privatarkiver i arkivportalen i løpet av 2020. Arkivverket deltar også i en rekke andre fora som sikrer kontakt og dialog med sektoren, for å oppnå en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon og planmessig bevaring av arkiv.

Høsten 2020 ble også Riksarkivarens strategiske råd for privatarkivarbeidet opprettet. (Se omtale over, kap. III.1.) Riksarkivaren har orientert rådet om Nasjonal strategi for privatarkivarbeidet og om viktigheten av å utvikle bevaringsplaner for privatarkiv lokalt, regionalt og nasjonalt. Rådet har også fått presentert planer om hvordan Digitalarkivet skal utvikles som nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av arkiv. Rådet signaliserer at det er behov for en opprydning og samordning av de tekniske løsningene for bevaring og formidling av materiale fra ABM-sektoren. De stiller seg positive til satsingen på fellesløsninger i arkivsektoren og understreker viktigheten av å ta hensyn til eksisterende infrastruktur i sektoren når Digitalarkivet skal utvikles som fellesløsning.

III.1.3 Samisk arkiv 25 år – satsing på digitalisering av samisk kulturarv

Samisk arkiv fylte 25 år i 2020, og Arkivverket markerte dette ved å tilby gratis digitalisering av arkivene som ligger hos samiske museer og kulturinstitusjoner.

De skriftlige sporene etter samisk kultur er få, og det er derfor viktig å ta godt vare på de som finnes. Vi vektlegger trygg og langsiktig bevaring og tilgjengeliggjøring av samisk kulturarv. Gjennom digitaliseringstiltak vil arkivene sikres for ettertiden, og hele det samiske samfunnet vil speiles, fra sør til nord, både innland og kyst. Samisk arkiv vil i 2021 etablere en metode for produksjonsløypen for denne digitaliseringsjobben. Den enkelte virksomhet vil sende materiale til Samisk arkiv, som digitaliserer og publiserer innholdet i Digitalarkivet. Etter at arkivene er digitalisert, blir originalene returnert til opprinnelig institusjon, hvor de fortsatt skal oppbevares.

Mange samiske arkiver oppbevares ved andre kulturinstitusjoner enn Samisk arkiv i Kautokeino, og det er det flere gode grunner til. Lokale organisasjoner og privatpersoner har ofte sterk tilhørighet til sin lokale institusjon og ønsker å levere sine arkiver dit. Imidlertid har disse lokale kulturinstitusjonene mindre ressurser til å digitalisere innholdet og på den måten gjøre arkivene kjent utover egen region. Når arkivene digitaliseres og legges ut på Digitalarkivet, bevares de for ettertiden. Da blir de også tilgjengelig for alle, uten at man fysisk må oppsøke arkivet for å se materialet. Satsingen på digitalisering vil være et viktig virkemiddel for å få etablert og realisert en samisk bevaringsplan for privatarkiv.

«De skriftlige sporene etter samisk kultur er få, og det er derfor viktig å ta godt vare på de som finnes.»

III.2 Overordnet mål 2

Velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor

Vurdering av måloppnåelse i 2020

Det er stort rom for forbedring av dokumentasjonsforvaltningen i offentlig sektor. Viktige prosesser og beslutninger blir i stor grad dokumentert, men løsningene som benyttes, er lite brukervennlige og unødvendig ressurskrevende. På flere områder er det fare for at viktig digitalt arkivmateriale går tapt.

Valg av hvem Arkivverket fører tilsyn med er basert på risikovurderinger, og på de fleste tilsyn avdekkes stort potensial for forbedring. Koronapandemien begrenset mulighetene for fysiske tilsyn, men en rekke tilsyn ble gjennomført ved hjelp av videokonferanseteknologi. Ekstra kapasitet som følge av færre utførte tilsyn, har blitt utnyttet til å lage veiledere for hvordan virksomheter kan rette opp utfordringer som tilsynene avdekker. Arkivverkets tilsynsvirksomhet viser at flere virksomheter har utfordringer med etterlevelse av forvaltningsloven og offentleglova. En utvidelse av tilsynsvirksomheten til disse områdene vil kunne bidra til en bedre dokumentasjonsforvaltning i det offentlige som helhet.

I offentlig sektor er det stort behov for nye metoder og løsninger for dokumentasjon og arkiv i en digital tid. I 2020 har Arkivverket kommet langt i arbeidet med såkalt Innebygd arkivering. Ambisjonen med dette arbeidet er å finne mer brukervennlige og effektive metoder for digital arkivering i forvaltningen. Arbeidet er godt i gang, men det vil kreve høy innsats over tid å finne de gode tilnærmingene for effektiv dokumentasjonsforvaltning i en digital tidsalder. Økt digitalisering gjør også at problemstillinger går på tvers av tradisjonelle sektorer. Arkivverket har i 2020 jobbet mye med å etablere sterkere nettverk, slik at vi finner de gode løsningene i samarbeid med andre offentlige etater og leverandører til det offentlige.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 3	Arkivverket har brukerorientert tilnærming til dokumentasjonsforvaltning og arkiv i offentlig sektor			
Styringsparameter med resultatmål 3.1	Utvalg av tilsynsobjekter baserer seg i hovedsak på risikostyring			
Krav og status:	Gjennomført den årlige undersøkelsen av dokumentasjonsforvaltning og arkivhold i statlig og kommunal sektor	Levert	●	1.3
Kommentar:	Innsamling av data er gjort og brukt som en kilde til risikovurdering/prioritering av tilsyn for 2021. Data fra kommunal og statlig sektor er analysert, og to oppsummerende rapporter ble publisert på Arkivverkets nettsider i desember 2020. Se omtale i kap. III.2.6.			
Styringsparameter med resultatmål 3.2	Lov, forskrift og regelverk for arkivområdet utvikles og etterleves			
Krav og status:	Utført 60 tilsyn	Delvis levert	●	Delmål 1 (1.1 og 1.2) og delmål 3 (3.2)
Kommentar:	Det er utført 26 tilsyn, 4 av disse før nedstengningen 13. mars. Fra juni er det utført 17 over video etter justering av metodikk. I tillegg er det utført 5 dokumentbaserte, hendelsesutløste tilsyn. Frigjort kapasitet er benyttet til å utvikle flere veiledere. Totalt 34 av 55 planlagte tilsyn er utsatt til 2021. Alle tilsyn med organer relatert til helsesektoren og de med lavest risiko er utsatt. Se omtale i kap. III.2.7.			
Delmål 4	Arkivverket er pådriver for en brukervennlig digital arkivering			
Styringsparameter med resultatmål 4.1	Arkivering er en integrert del av dokumentasjonsprosesser			
Krav og status:	Innebygd arkivering er utviklet som konsept	Levert	●	Delmål 2 (2.1) og delmål 3 (3.1)
Kommentar:	Har levert som planlagt i 2020. To testpiloter ble gjennomført som planlagt, og samfunnsøkonomisk analyse ble levert i oktober.			

III.2.1 Etablering av Innebygd arkivering

Forvaltningens oppgaveløsning på arkivområdet er ikke tilpasset en digital tidsalder, og det er et stort behov for å tenke nytt på området. Det arkiveres ikke nok, og det arkiveres ikke riktig. Dette kan påvirke offentlige virksomheters etterrettelighet, innbyggernes tillit til virksomhetene, og muligheten for å jobbe effektivt og for å gjenbruke data. Markedet som i dag tilbyr programvare for arkiveringsløsninger, domineres av få aktører, virksomhetene kjøper i stor grad hyllevarer, og dagens standard oppleves som vanskelig å forholde seg til. Gjennom satsingen på Innebygd arkivering vil Arkivverket i kraft av sin rolle som utviklingsaktør for sektoren være en pådriver for endring og innovasjon.

«Offentlig ansatte skal ikke behøve å bruke tid på arkivering.»

Hensikten med Innebygd arkivering er at forvaltningen skal tenke nytt rundt hvordan dokumentasjon tas vare på. Offentlig ansatte skal ikke behøve å bruke tid på arkivering, og ny teknologi skal tas i bruk for å muliggjøre dette. Arkivverkets arbeid med Innebygd arkivering har bidratt til at man er kommet nærmere dette målet i 2020, men det gjenstår mye arbeid.

For å etablere Innebygd arkivering som konsept og være en pådriver og utviklingsaktør på området har Arkivverket gjennomført en rekke tiltak og prosjekter i 2020:

Arkivflokken – gjennomført under Stimulab-ordningen

Arkivverket ble tildelt midler fra Digitaliseringsdirektoratet for å gjennomføre tjeneste-design-prosjektet «Arkivflokken». Prosjektet ble gjennomført i 2020 og hadde som mål å komme med løsningsforslag for hva som skal til for at forvaltningen tar vare på dokumentasjon på nye måter. I prosjektet ble det gjennomført et bredt spekter av brukerundersøkelser. Arbeidet genererte idéer som ble evaluert og prioritert. De beste idéene ble testet ut i enkle prototyper, og prosjektet resulterte i åtte foreslåtte tiltak for å realisere Innebygd arkivering i forvaltningen. Prosjektet ble avsluttet i desember 2020, og det jobbes videre med å prioritere og igangsette tiltakene.

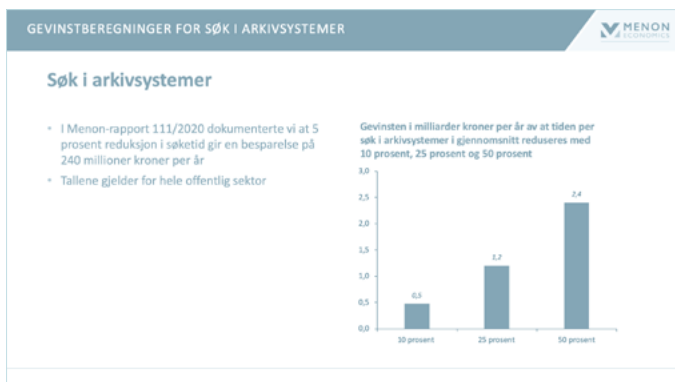

Figur 3: Illustrasjon av de åtte foreslåtte tiltakene for å realisere Innebygd arkivering.

Samfunnsøkonomisk analyse

For å avdekke Arkivverkets antakelser om hvordan det står til med arkivering i stat og kommune ble det gjennomført en nåsituasjonsanalyse i 2020. Analysen ble gjennomført av Menon Economics og viser at det i dag ikke arkiveres nok og at kvaliteten på det som arkiveres, er lav. Det er med andre ord et stort forbedringspotensial. Menon finner at det offentlige bruker anslagsvis 12 milliarder kroner årlig på arkivoppgaver og gjenfinning av dokumentasjon. Eksempelberegninger viser potensielle gevinster ved Innebygd arkivering i størrelsesorden 4-5 milliarder kroner årlig i stat og kommune. Konkretisering av gevinstmuligheter er noe Arkivverket vil arbeide med i årene fremover.

Figur 4: Eksempel på gevinstberegning i analysen fra Menon Economics.

Pilot i regjeringens StartOff-ordning – automatisert arkivering av e-post

Arkivverket er første virksomhet i regjeringens ordning kalt «StartOff». Dette er en helt ny støtteordning som administreres av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Den skal stimulere til at oppstartsselskap og mindre virksomheter skal kunne levere gode løsninger til offentlig sektor. Arkivverkets StartOff-prosjekt avsluttes i 2021, og formålet er å finne metoder for automatisk arkivering av e-post i Arkivverket. En vellykket løsning her vil være relevant for bruk i hele offentlig sektor.

Pilotprosjekter for Innebygd arkivering

Arkivverket gjennomførte våren 2020 to pilotprosjekter sammen med Kulturtanken og NAV. Hensikten med disse var å teste ut nye arbeidsmetoder for å realisere Innebygd arkivering i forvaltningen. Pilotene ga viktig innsikt i alternativer for journalføring og hvordan dokumentasjon kan sikres. Resultater og erfaringer fra prosjektene er gode. Pilotene ga grunnlag for Arkivverkets arbeid for å etablere en regulatorisk sandkasse i 2021.

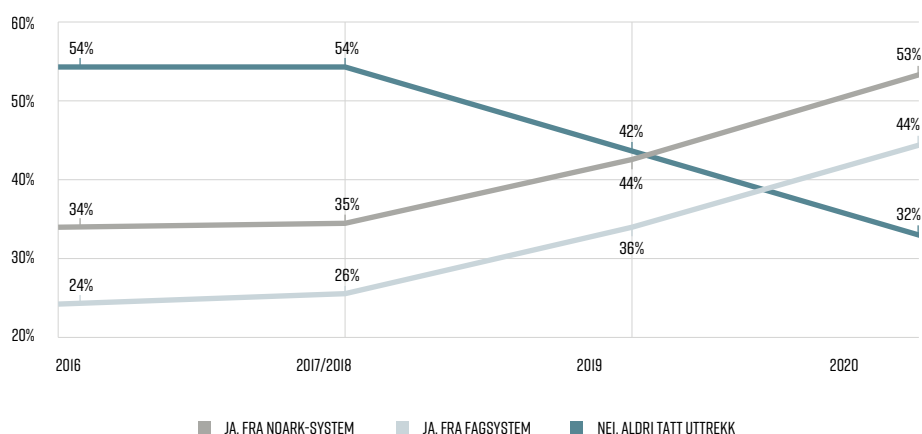
III.2.2 Utviklingsarbeid skjer i samarbeid med andre virksomheter

Den økende digitaliseringen av offentlige tjenester skaper problemstillinger som favner videre enn hva Arkivverket kan adressere alene. I rollen som utviklingsaktør for arkivsektoren er etaten avhengig av å kunne samarbeide med andre som kan bidra til å løse disse problemstillingene.

En stor del av tjenesteproduksjonen i offentlig sektor skjer i kommunal forvaltning. Med mange kommuner og varierende kompetanse mellom organisasjonene er Kommunesektorens organisasjon (KS) et viktig nav for utviklingsarbeid i kommunal forvaltning. Mange kommuner har også inngått samarbeid i form av interkommunale arkivorganisasjoner (IKA). Både KS og de kommunale arkivinstitusjonene er sentrale samarbeidspartnere for Arkivverkets utviklingsarbeid.

Flere av Arkivverkets utviklingsprosjekter vil gi gevinster i kommunal forvaltning. To viktige prosjekter er MODARK-prosjektet og utvikling av det nye Digitalarkivet. Arkivverket har hatt jevnlig dialog med KS gjennom hele 2020 for løpende å avklare aktuelle problemstillinger. Det er avholdt samlinger med lederne i KAI-institusjonene, og vi har samarbeidet tett med Kommunearkivinstitusjonenes Digitale RessursSenter (KDRS) om å utvikle standardmaler for å gjøre uttrekk fra kjernesystemer i kommunal forvaltning.

Utvikling av maler for uttrekk, sammen med andre aktiviteter, har gjort det enklere og mindre kostnadskrevenende for kommuner å overføre digital dokumentasjon til langtidsbevaring. Kommune- og statsundersøkelsen for 2020 (se kap. III.2.6) viser at det de siste årene har vært en tydelig positiv utvikling hvor en langt større andel kommuner har tatt uttrekk av både Noark-systemer og fagsystemer enn for noen år tilbake, mens andelen som aldri har tatt uttrekk, har gått ned.

Figur 5: Utvikling i prosentandel på spørsmål om kommunen noensinne har tatt uttrekk fra elektroniske systemer som inneholder bevaringsverdig informasjon, 2016-2020. (Antall respondenter står i parentes for årene 2019 og 2020, grunnet nedgang i antall kommuner etter kommunereformen.)

III.2.3 Planmessig tilnærming til avleveringer fra statlig sektor

Arkivverket får mange likelydende henvendelser fra virksomheter som ønsker å avlevere arkiv til oss. De siste årene har etaten endret metodikk og tilnærming til hvordan dette kan løses med færre ressurser, samtidig som forvaltningen opplever et bedre service-nivå enn tidligere. Et viktig virkemiddel har vært å etablere et forpliktende samarbeid med landsdekkende statlige virksomheter på direktoratsnivå. Denne type samarbeid gjør at de regionale og lokale enhetene får likelydende råd, veiledning og forutsigbare svar. Gjennom å veilede en-til-mange og ikke lenger en-til-en oppnås bedre ressursutnyttelse og forutsigbarhet, både for Arkivverket og for forvaltningen.

Gjennom etablering av dedikerte arbeidsteam benyttes ressurser fra flere fagområder og fra ulike lokaliteter i Arkivverket. Dette gjør etaten i stand til å veilede forvaltningen bredere og mer effektivt.

Arkivverket har tidligere arbeidet etter denne metodikken med blant annet NAV, Fylkesmannsembetet (nå Statsforvalteren), Tolletaten og Den Norske Kirke. I 2020 er metodikken videreført i arbeid med Domstolene, Skatteetaten, Utenriksstasjonene og Politidirektoratet.

Arbeidet innebærer et tettere og mer forpliktende samarbeid med den enkelte etat gjennom dedikerte arbeidsteam. Sammen med de ulike virksomhetene utarbeides nye og mer formålstjenlige kassasjonsbestemmelser, og det avklares hvilke deler av arkivet som må leveres på papir, hvilke deler som er særlig egnet for mediekonvertering og hvilke deler som skal leveres digitalt.

Arbeidet har i 2020 blitt noe skadelidende av covid-19-nedstengningen. Mange møter kan gjennomføres digitalt, men deler av den arkivfaglige veiledningen forutsetter fysiske befaringer i arkivmagasin og praktisk demonstrasjon av digitale systemer.

III.2.4 Testing av ny metodikk for mottak og testing av digitale arkiver

Overføring av digitale arkiver kan kreve betydelige ressurser. Arkivverket har utviklet en metode kalt produksjonslinjen, for en mindre ressurskrevende produksjon av uttrekk fra IT-systemer. En «innsatsstyrke» har arbeidet dedikert overfor statlige virksomheter med å veilede, motta og bearbeide de digitale arkivene. Kort fortalt handler metoden om å lage maler for hvordan man gjør uttrekk fra ulike typer standardsystemer, og gjøre disse tilgjengelige for sektoren. (Se nærmere omtale i Arkivverkets årsrapport 2019, kap. III.1.3) Metodikken anses som vellykket og vil inngå som en del av linjetilbudet fra Arkivverket på dette området.

Gjennom produksjonslinjen har terskelen for å ta uttrekk blitt betydelig lavere for arkivskaperne, og det blir dermed mye enklere å sikre digitalt skapte arkiver for fremtiden. Det er dessuten et betydelig potensial for innsparinger for hele arkivsektoren ved å bruke denne metoden.

Riksarkivaren sendte i desember 2019 ut en invitasjon til samtlige statlige virksomheter og tilbød kostnadsfri overføring av digitalarkiv for de virksomhetene som ønsket å delta som piloter. Før nedstengningen i mars 2020 meldte et 40-talls kandidater seg til å delta. I løpet av våren inngikk Arkivverket samarbeid med flere etater for overføring av til sammen 175 arkiver. Imidlertid viste det seg at den praktiske gjennomføringen stoppet mye opp på grunn av covid-19-situasjonen. Hovedårsaken var at IT-personell i offentlig sektor ble prioritert til å sette ansatte i stand til å arbeide hjemmefra, og det ble satt av lite ressurser til annet digitalt utviklingsarbeid. Likefullt mottok Arkivverket omlag 35 arkiver gjennom denne piloten i 2020 – videre ble det gjort avtale om ytterligere 140 arkiver – men gjennomføringen av disse overføringsprosessene ble ikke avsluttet før årsskiftet. Arbeidet med pilotene har vist at for Noark-4 systemer så er produksjonslinjen en effektiv og ressursbesparende metode. Med den nye metoden kan den samme jobben som tidligere kostet hver virksomhet flere hundre tusen kroner, nå havne på rundt en tiendedel av prisen.

Fornyer tungrodd metode for arkivering i staten: Skal spare 700 millioner og gjøre konsulenttjenester overflødige

Staten har brukt millioner på konsulenter for å levere inn arkiver i et gammeldags system. Konsulentene har samtidig tjent for mye på praksisen til å bidra til å effektivisere den, mener fagdirektør i Arkivverket. Konsulentselskap avviser påstanden.

Figur 6: Oppslag i digi.no fra 24. september 2020. Avbildet: Stian Norli, fagdirektør for Avlevering i Arkivverket.

III.2.5 Samarbeid om bevaring av åpne offentlige nettsteder

Offentlige organers nettsider er omfattet av både arkivloven og pliktavleveringsloven, som hjemler avlevering til henholdsvis Arkivverket og Nasjonalbiblioteket. Det er imidlertid ingen klar avgrensning eller samordning av virksomheten i de to bevaringsinstitusjonene. I verste fall kan derfor det samme materialet bli bevart to steder, mens annet materiale ikke blir bevart i det hele tatt.

Gjennom 2020 er det etablert forslag til arbeidsdeling mellom Arkivverket og Nasjonalbiblioteket når det gjelder bevaring av offentlige nettsteder. Det er også etablert et forum for faglig utveksling og samarbeid mellom Arkivverket og Nasjonalbiblioteket.

III.2.6 Kommune- og statsundersøkelsen 2020

Arkivverket har tilsyns- og veiledningsansvar overfor den offentlige forvaltningen og har i tillegg et viktig ansvar for å bidra til utviklingen av god, effektiv og hensiktsmessig dokumentasjon i offentlig sektor. For å kunne utøve dette ansvaret på best mulig måte, har etaten behov for informasjon om arkivholdet i den offentlige forvaltningen.

Som et ledd i arbeidet for å sikre gode grunnlagsdata, har Arkivverket siden 2010 sendt ut en årlig undersøkelse til alle landets kommuner og fylkeskommuner. Fra og med 2018 har en tilsvarende undersøkelse blitt sendt ut til statlig sektor. De årlige undersøkelsene gir Arkivverket et overordnet bilde av arkivholdet i offentlig sektor og muliggjør måling av endringer på sentrale områder over tid. Undersøkelsen er tett knyttet til Arkivverkets tilsyns- og veiledningsvirksomhet overfor den offentlige forvaltningen og til Arkivverkets rolle som utviklingsaktør for sektoren. Det er et mål at forvaltningen selv skal kunne ha nytte av undersøkelsen, for eksempel som en årlig oppsummering, som sammenligningsgrunnlag eller som et virkemiddel for å synliggjøre viktigheten av arkiv og dokumentasjonsforvaltning internt og eksternt.

På grunn av koronasituasjonen ble undersøkelsen for 2020 utsatt til høsten, og resultater ble publisert i desember. 94 % av kommunene og 94 % av de statlige virksomhetene svarte på hele eller deler av årets undersøkelse.

Et av hovedfunnene fra undersøkelsen for 2020 er en tendens til at arkivene ikke i tilstrekkelig grad tas hensyn til når de offentlige virksomhetene automatiseres og digitaliseres. Mange virksomheter har verken god nok oversikt over eller god nok kontroll på systemene og løsningene som tas i bruk internt. Dette kan i verste fall føre til løpende tap av viktig informasjon. Et annet funn er at sikringen av den digitale informasjonen som skapes i den offentlige forvaltningen, fortsatt er for dårlig. 1/3 av kommunene i Norge har aldri tatt arkivuttrekk av noen av sine digitale systemer. Tallene viser at det finnes store regionale forskjeller når det kommer til arkivhold i Norge. Dette er urovekkende da arkivloven stiller de samme kravene til alle landets kommuner. De regionale forskjellene kan skyldes en rekke ulike forhold, som økonomi, infrastruktur og kompetanse.

Undersøkelsen i 2020 ser på effekten av kommunereformen på arkivholdet. Tallene viser at reformen har hatt en positiv virkning på arkivholdet. Nylig sammenslåtte kommuner scorer høyere enn de øvrige kommunene på spørsmål som gjelder rammene rundt arkivholdet, eksempelvis ressursituasjon, tydelige fullmakter og arkivkompetanse. I tillegg viser tallene at kommunesammenslåinger i de fleste tilfeller har fungert som en katalysator for sikring av eldre, digital informasjon.

III.2.7 Videreutvikling av tilsyn

Arkivverket gjennomfører hvert år en rekke stedlige tilsyn med statlige etater og kommuner. Tilsynene er et viktig redskap for å korrigere sviktende rutiner og sørge for etterlevelse av regelverk og sikring av sentral dokumentasjon i forvaltningen. De er også et nyttig kontaktpunkt ut mot forvaltningen og gir økt forståelse for utfordringene forvaltningen har i sitt daglige arkiv- og dokumentasjonsarbeid.

▼ **TABELL 7. ANTALL UTFØRTE TILSYN MED FORVALTNINGEN 2018-2020**

UTFØRTE TILSYN	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR	PLANLAGTE TILSYN 2021
Stat	18	19	4	-80 %	23
Kommune	57	50	18	-64 %	37
Totalt	75	69	22	-62 %	60*

*I tillegg kommer eventuelle hendelsesbaserte/ikke planlagte tilsyn

Da Norge stengte ned som følge av koronapandemien tidlig i 2020, var alle tilsyn allerede planlagt og varslet, men bare et fåtall var gjennomført. For å opprettholde aktiviteten og samtidig ta høyde for ulike restriksjoner, ble det nødvendig å justere og videreutvikle metodikken for tilsyn. Denne videreutviklingen var allerede i gang som en del av det kontinuerlige utviklingsarbeidet, men tempoet ble skrudd betydelig opp som følge av nedstengningen. Virksomheter med planlagte tilsyn ble kontaktet for å vurdere hvorvidt de var aktuelle for video-tilsyn. Deretter ble det satt opp et nytt, risiko-basert utvalg av tilsynsobjekter. Metodikken ble prøvd ut i pilot i juni.

Videotilsyn har medført en mer fleksibel tilnærming enn ved ordinære, stedlige tilsyn. Ingen tid har gått med til reising, og Arkivverket har kunnet spre hvert tilsyn over flere dager ved behov. Dette har vært ressursbesparende for alle parter, selv om hovedinnsatsen for Arkivverket er knyttet til forberedelser og oppfølging og veiledning i etterkant.

Det er noen aspekter som ikke blir like godt ivare tatt gjennom videotilsyn. Arkivverket ser behov for direkte møter med representanter for kommunene og statsorganene ved tilsyn. De nye metodene vil kunne brukes som supplement til mer tradisjonelle arbeidsformer, og Arkivverket har gjort nyttige erfaringer som vil brukes til å vurdere hvilken type virksomheter som kan være aktuelle for videotilsyn i fremtiden.

Sentrale funn ved tilsyn i 2020

Alle offentlige organer skal ha en arkivplan som skal gi en samlet oversikt over organets dokumentasjon og over hvilke rutiner og planer som gjelder for arbeidet med dokumentasjonen. Dette er et

vesentlig verktøy for å kunne forvalte dokumentasjonen i samsvar med arkivlov og forskrifter. Etter tilsyn i 2020 fikk 94 % av alle kommunene pålegg om å utbedre arkivplanen. Manglene spenner fra til dels alvorlige mangler til fullstendig fravær av oppdatert arkivplan. Pålegget forekommer også hos halvparten av de statlige etatene.

Et annet alvorlig og gjentakende lovbrudd er mangler ved dokumentasjonen av elektroniske arkiv- og dokumentasjons-systemer. Det vil si at tilsynsobjektene for eksempel ikke har god nok oversikt over hvem som har hvilke rettigheter i systemene, hvem som har ansvaret for vedlikehold av disse rettighetene, eller at de ikke har kontroll på hvilke rutiner og tiltak som er iverksatt for beskyttelse av dokumenter og ivaretagelse av informasjonssikkerhet. Dette var det henholdsvis 94 % av kommunene og 75 % av de statlige etatene som fikk pålegg om å utbedre.

81 % av kommunene brøt loven med hensyn til fullverdige rutiner som skal sikre elektroniske dokumenters autentisitet, pålitelighet, integritet og anvendbarhet. Disse rutinene er vesentlige for tilliten til arkivene og i ytterste konsekvens til forvaltningen, fordi rutinene skal sikre at dokumentasjonen ikke skal kunne redigeres, men bevares slik den ble skapt.

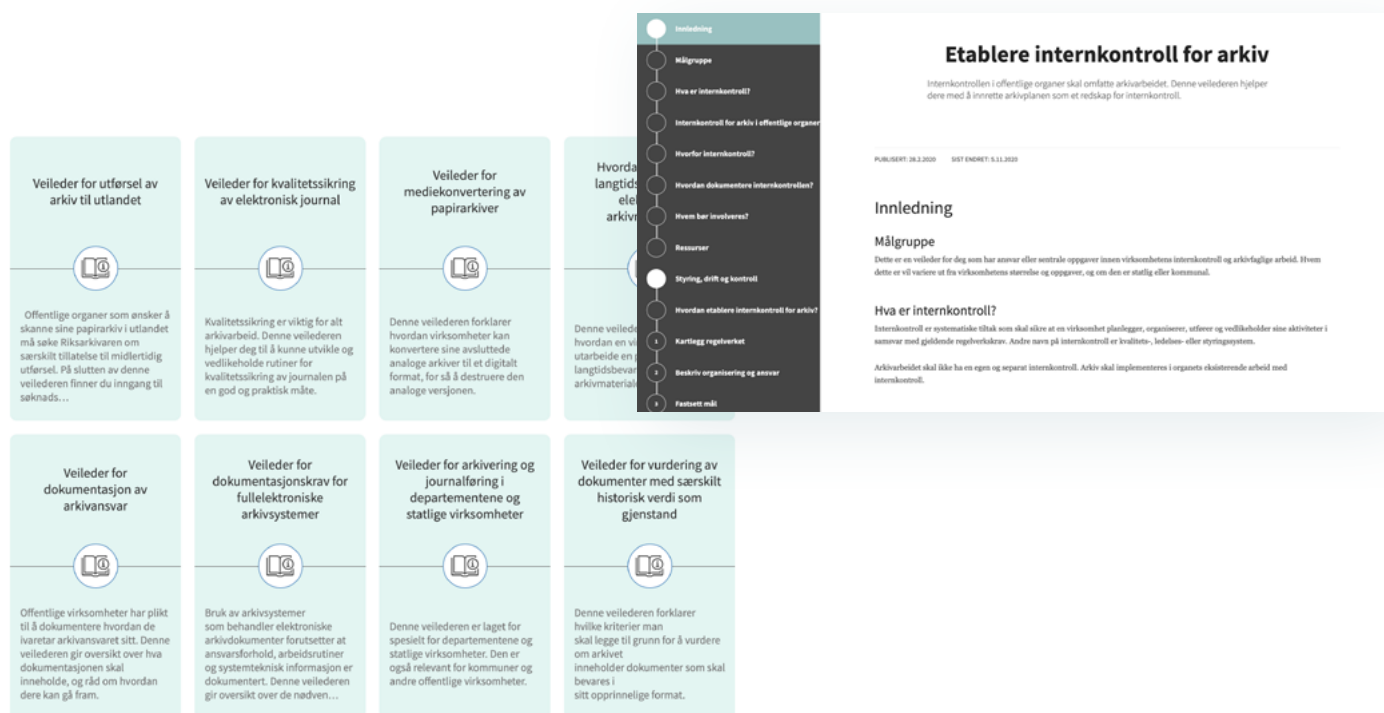
Godt over halvparten av kommunene fikk pålegg om å avlevere sine elektroniske arkiver til depot for å sikre trygg og korrekt bevaring for ettertiden. 75 % av de statlige organene fikk pålegg om å gjøre bevaringsvurderinger av arkivmaterialet sitt.

III.2.8 Intensivering og utvikling av veiledere og webinarer til forvaltningen

Dokumentasjonsforvaltning er et stort fagfelt, og kompetansen i offentlig forvaltning bør styrkes. Arkivverkets tilsynsarbeid avdekker utfordringer som er gjennomgående i forvaltningen, og på bakgrunn av dette utvikles veiledningsarbeidet kontinuerlig for å møte forvaltningens behov.

Gjennom 2020 har Arkivverket drevet kontinuerlig utvikling av veiledere ved hjelp av Scrum-metodikk og aktiv brukertesting. Testingen er utført i samarbeid med forvaltningsorganer som har hatt tilsyn og fått pålegg om utbedringer. Arbeidet har resultert i syv nye veiledere, alle som svar på spesifikke behov hos offentlige organer. Det er også utviklet og publisert en veileder om «Arkivvettregler i krisetid» for å møte behov som oppsto med pandemien.

Veilederne har ført til en forenklet hverdag for Arkivverkets brukere, og det har gitt en mer effektiv og bedre oppfølging etter tilsyn.

Figur 7: Eksempler på veiledere til forvaltningen, fra arkivverket.no

I løpet av 2020 utviklet og gjennomførte Arkivverket to webinarer med utgangspunkt i to av de nye veilederne. Begge var godt besøkt med flere hundre deltakere. Webinarene ligger ute på Arkivverkets nettsider og besøkes fremdeles. Nye webinarer vil bli utviklet på grunnlag av erfaringene gjort i dette arbeidet.

III.3 Overordnet mål 3

Sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet

Vurdering av måloppnåelse i 2020

I dagens samfunn er brukerne vant til at informasjonen de søker alltid er tilgjengelig gjennom digitale tjenester og enkle søk. For å nyttiggjøre seg arkivene har det tradisjonelt vært en forutsetning at man fysisk oppsøker dem. Arkivenes tilgjengelighet skal være i takt med resten av informasjonen i samfunnet, og arkiver og tjenester må være digitalt tilgjengelige for brukerne uavhengig av sted og tid. Gjennom Digitalarkivet blir det mulig for alle aktører å sikkert oppbevare og synliggjøre sine historiske data gjennom tilgjengeliggjøring av alle typer arkiver. Løsningen brukes av kommunale aktører, museer, bibliotek og for alle statlige arkiver. Mange små aktører blir på denne måten til noe stort sammen, i en nasjonal fellesløsning med over en million brukere. Synligheten av lokal kompetanse og godt arbeid over hele landet flyttes gradvis fra fysiske lokasjoner til digital synlighet. Fremover blir det viktig å styrke helheten i det nasjonale arkivarbeidet ytterligere, og Arkivverket ser frem til at det settes i gang et arbeid med en nasjonal arkivstrategi.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 5	Arkivverket legger til rette for at alle arkivbevarende institusjoner kan sikre og tilgjengeliggjøre arkivinformasjon og arkivmateriale digitalt			
Styringsparameter med resultatmål 5.1	Utviklingen av fellesløsningen Digitalarkivet svarer på behov i arkivsektoren på en tilfredsstillende måte			
Krav og status:	Selvbetjent opplasting av arkivmateriale for langtidsbevaring blir mulig	Delvis levert	●	Delmål 9 og 10.3
Kommentar:	Arbeidet har gått saktere enn ønsket, blant annet som følge av mangel på kritiske personalressurser. Ulike tilnærminger for selvbetjent opplasting har blitt testet mot slutten av året, men første versjon av løsningen for eksterne ble ikke lansert i 2020.			
Delmål 6	Arkivverket bidrar til utvikling av og kompetanseheving i arkivsektoren			
Styringsparameter med resultatmål 6.1	Relevant, faktabasert kunnskap om arkivsektoren er tilgjengelig			
Krav og status:	Videreutviklet og innhentet Arkivstatistikken for 2019	Leveret	●	Delmål 9 og delmål 11
Kommentar:	Arkivstatistikken er videreutviklet og ble levert til departementet 15. juni. Den er tilgjengelig via Arkivverkets nettsider.			

III.3.1 Hvem er brukerne, og hva vil de ha?

Digitaliseringen i Arkivverket og offentlig sektor gir helt nye muligheter for bruk av arkivene og for bedre tjenester. Arkivverkets satsing på Digitalarkivet skal gi bedre tilgang til landets arkiver og bedre tjenester til eksisterende og nye brukere. For å lage gode tjenester som er lette å bruke og som utnytter de nye mulighetene teknologien gir, er det viktig å kjenne brukerne og utvikle tjenestene med tanke på deres behov.

Arkivverkets designteam, som har kompetanse innen tjenstedesign, interaksjonsdesign og sosialantropologi, jobber på ulike måter med å innhente brukerbehov. I 2020 gjennomførte de mer enn 50 dybdeintervjuer, møter og workshops som i ettertid er analysert, strukturert og omdannet til personas, skisser og krav som vil bli brukt i den videre utviklingen av nye tjenester i Digitalarkivet. Det er også gjennomført et innsiktsarbeid spesielt rettet mot forskere, som er en svært viktig brukergruppe for Arkivverket.

Det å sette brukeren i fokus er gjennomgående for alt av utviklingsarbeid i Arkivverket. Det innebærer en strukturert dialog med brukerne for å forstå deres behov, og at tjenester blir definert i samråd med brukerne. Underveis i utviklingsarbeidet er det viktig å verifisere at de faktiske behovene blir møtt. Arkivverket driver derfor utvikling i små leveranser, som testes og verifiseres sammen med samarbeidspartnere og brukere, for å måle gevinster og sikre at arbeidet holder riktig kurs.

III.3.2 Arkivstatistikken viser utviklingen i sektoren

Flere og flere søker opp kulturarv på nett. I 2020 var det 2,5 millioner unike brukere som besøkte arkivinstitusjonenes nettsider – tallet inkluderer Digitalarkivet. Dette viser at det er svært stor interesse for arkiv og digitalisert arkivmateriale i Norge.

Arkivverket har siden 2014 hatt i oppgave å innhente årlig statistikk fra institusjoner som bevarer historiske arkiver. Statistikken inngår i SSBs årlige publikasjon for Kulturstatistikk. Den årlige arkivstatistikken er et unikt verktøy som gir et overordnet bilde av situasjonen for arkiv i bevaringsinstitusjonene. Den gjør det også mulig å følge med på utviklingen over tid innenfor viktige områder som bevaring, digitalisering og tilgjengeliggjøring av arkiv. De innsamlede dataene brukes til å definere behov i arkivsektoren og inngår i Arkivverkets arbeid med veiledning og oppfølging av bevaringsinstitusjonene. For at Arkivverket skal kunne utøve rollen som utviklingsaktør er det helt sentralt å ha god kunnskap om utviklingstrekkene i arkivsektoren.

Statistikken ferdigstilles i juni og behandler forrige år. Den sist publiserte statistikken er fra 2019 og omfatter svar fra i underkant av 150 unike bevaringsinstitusjoner.

Statistikken for 2019 viser at det er bevart nesten 600 000 hyllemeter arkivmateriale i norske bevaringsinstitusjoner. 90 % blir bevart i rene arkivinstitusjoner, mens 10 % blir bevart i bibliotek og museum. Privatarkiv utgjør litt over 20 % av den totale arkivmengden.

Ved utgangen av 2019 var 90 millioner sider digitalisert, noe som utgjør rundt 1,5 % av den totale arkivmengden. Digitaliseringsfrekvensen har økt de siste årene, men det ligger fortsatt et stort potensial i å digitalisere enda mer.

Det bevares fortsatt lite av digitalt skapte arkiver. Det er nå bevart rundt 3 500 digitale uttrekk totalt. I underkant av 500 av disse er uttrekk fra private arkiver.

III.3.3 Forvaltning av spillemidler til prosjekter på arkivfeltet

Regjeringen ved Kulturdepartementet fordelte 12 millioner kroner av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping for 2019 til prosjekt- og utviklingstiltak på arkivfeltet. Beløpet tilsvarer tildelingen fra året før. Kulturdepartementet ga i brev av 20. mai 2020 Arkivverket i oppdrag å forvalte midlene. Prosjekt- og utviklingsmidlene ble lyst ut 3. juli 2020 med søknadsfrist 1. oktober 2020.

I henhold til søknadskriterier fra Kulturdepartementet skal tilskudd gis til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. Deler av tilskuddsrammen skal disponeres til planmessig arbeid med å sikre at privatarkiver fra viktige samfunnssektorer og alle landets regioner blir bevart og gjort tilgjengelig og formidlet. Det ble lyst ut tilskudd til utviklingstiltak innenfor tre innsatsområder:

- Digitalarkivet i et økosystem
- Digitalt skapte privatarkiv
- Bevaring og digitalisering av privatarkiv

Innenfor denne rammen har Arkiverket i 2020 særlig prioritert initiativ som:

- er knyttet til digitalt materiale og/eller til digital tilgjengeliggjøring
- tilrettelegger for synligere, enklere og mer effektiv formidling og forskning
- kommer mange til gode og fremmer samarbeid og helhet
- er nytenkende, tar i bruk ny teknologi og/eller er særskilt innovative innen dokumentasjonsforvaltning

Ved søknadsfristen 1. oktober 2020, var det kommet inn 76 søknader med total søknadssum på 30,8 millioner kroner (se Tabell 8). Arkiverket besluttet den 25. november 2020 å fordele 9,5 millioner til 30 ulike tiltak for privatarkiv og knappe 2,5 millioner fordelt på 9 tiltak til offentlig arkiv. Oversikt over søkere og tildelinger er tilgjengelig på Arkiverkets nettsider og gjengitt i vedlegg 1.

TABELL 8. ANTALL SØKERE OG ÅRLIG SØKNADSSUM TIL PROSJEKT- OG UTVIKLINGSMIDLER 2018-2020

SØKERE OG SØKNADSSUM I:	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR
Antall søkere	102	75	76	1 %
, herav privatarkiv	81	59	54	-8 %
, herav offentlige arkiver	21	16	22	38 %
Total søknadssum (i mill.)	34,3	30,7	30,8	0 %
, herav privatarkiv	24,8	21	23,5	12 %
, herav offentlige arkiver	9,5	9,6	7,3	-24 %

Hele seks prosjekter har fått støtte på innsatsområdet Digitalarkivet i et økosystem. Ønsket er å stimulere til å bygge nye tjenester i Digitalarkivets økosystem og å invitere arkivsektoren selv inn til å gjøre dette. Et eksempel på prosjekt som har fått støtte på dette innsatsområdet, er KUBEN – Aust-Agder museum og arkiv. De har fått støtte til å publisere en samling av foto (portrettbilder) med tilhørende persondata i Digitalarkivet. Prosjektet tar også sikte på å utvikle metodikk for å koble sammen metadata fra foto med relevante datasett i Digitalarkivet og gjøre innholdet (persondata og foto) tilgjengelig i Digitalarkivet. Et annet eksempel er Tidvis utvikling AS, som har fått støtte til å ta i bruk kunstig intelligens for å forstå materiale fra lensregnskapene fra Oslo og Christiania fra 15- og 1600-tallet, og gjøre det søkbart for et bredt publikum. Erfaringene fra prosjektet skal deles med Arkiverket og andre aktører i arkivsektoren.

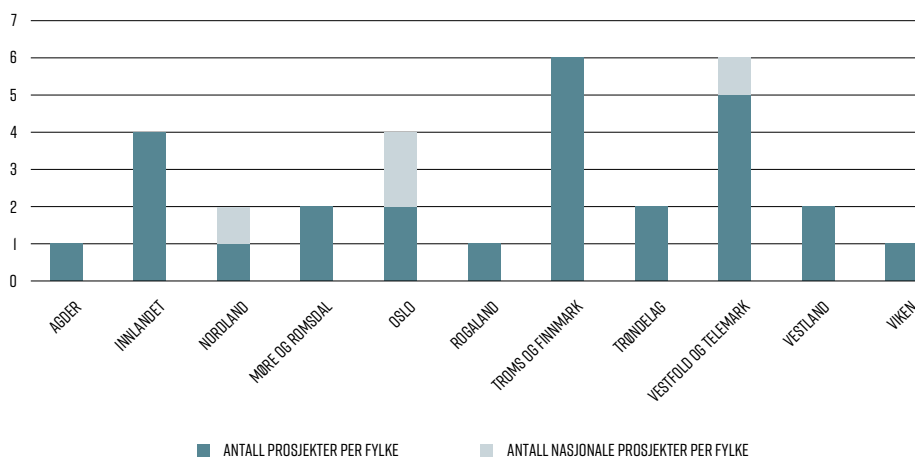
Selv om behovet for innovasjon er stort på arkivfeltet, er det dessverre veldig få som søker om midler til særdeles innovative prosjekter. Dette må sees i sammenheng med at arkivmiljøet er lite og at sektoren har begrensede ressurser.

Arkivverket mottok kun to søknader knyttet til bevaring av digitalt skapte privatarkiver. Begge disse fikk støtte. Det er bekymringsfullt at det ikke er flere søknader knyttet til digitale privatarkiver. Vi vet at behovet er stort, da det nesten ikke er bevart elektroniske privatarkiver. Vi ser likevel noe positivt i at det i årets tildeling er flere fylkeskoordinerende institusjoner som nå innlemmer elektroniske privatarkiver i bevaringsplanene.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark)

har fått midler til å utvikle en metodikk for bearbeiding, tilgjengeliggjøring og langtidsbevaring av digitalt skapte fotoarkiver. Konkret er det snakk om arkivet fra LO Media som omfatter over 575000 filer på totalt 3205 GB. Målet med prosjektet er å utrede løsninger for automatisert analyse av metadata, struktur og innhold, kategorisering med sikte på søk/tilgjengeliggjøring og publisering via Digitalarkivet.

Det treårige prosjektet «**Fra grasrota til Stortinget – å dokumentere politiske partier i en digital tid**» får støtte på andre året. Dette er et samarbeid mellom Arbark, Museene i Akershus og Norsk Industrierarbeidermuseum (Arbeiderbevegelsens arkiv i Telemark). Prosjektet ønsker å finne frem til en generell ramme for høsting, sikring og tilgjengeliggjøring av digital dokumentasjon fra medlemsbaserte organisasjoner.

Figur 8: Geografisk fordeling av prosjekt- og utviklingsmidler 2020. Tallene står for antall innvilgede prosjekter til privatarkiv, vist fordelt på fylker i Norge.

Figur 6 viser hvordan prosjektene som har fått støtte til bevaring og digitalisering av privatarkiv fordeler seg geografisk. Det presiseres at det er prosjektenes kvalitet som er lagt til grunn for tildelingene. «Nasjonale» prosjekter er samarbeidsprosjekter som omfatter flere enn to fylker, enten tiltak på landsbasis eller fylkesvise tiltak som inngår i nasjonale planer for helhetlig samfunnsdokumentasjon. Regionreformen har gitt større geografiske dekningsområder, for eksempel dekker Troms og Finnmark også Svalbard, og kan forklare økningen i noen av fylkene. Dette kan også ha hatt betydning for nedgangen i antall nasjonale prosjekter.

III.4 Overordnet mål 4

Avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format

Vurdering av måloppnåelse i 2020

Arkiverket har intensivert arbeidet med økt tilgang til arkivene gjennom mediekonvertering og digital tilgjengeliggjøring. Produksjonen har vært større enn noensinne, og alt mediekonvertert materiale er blitt tilgjengelig i Digitalarkivet.

I 2020 har det vært viktigere enn noen gang å kunne tilby digital tilgang til arkivene. Koronapandemien medførte redusert lesesalstilbud og redusert reisevirksomhet, slik at tilgangen til arkivene måtte skje via Digitalarkivet. Et av tiltakene for å oppveie for redusert lesesalstilbud har vært skanning på forespørsel for studenter, forskere og de med yrkesmessige behov for tilgang til arkivene. Den digitale tilgangen til arkivene vil også bedres etter hvert som forvaltningen digitaliserer og avleverer sine arkiver. Vi vil da stå overfor en utfordring med IT-infrastrukturen. Datamengdene vil øke betraktelig. Med dagens IT-infrastruktur er ikke Arkiverket rustet til å håndtere de fremtidige overføringene. Med dette bakteppet vil satsing på mottak og langtidsbevaring bli av avgjørende betydning fremover. Videreutviklingen av Digitalarkivet er et viktig steg på veien mot tilgjengeliggjøring av arkiver i ulike formater. Utviklingsarbeidet er i gang og gjøres tett på brukerne slik at brukerbehovene blir ivaretatt.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 7				
Arkiverket sørger for sikker langtidsbevaring og brukervennlig tilgjengeliggjøring av nasjonens digitale arkiver				
Styringsparameter med resultatmål 7.1				
Styringsparameter med resultatmål 7.1 Krav og status:	Digitalarkivet som nasjonal fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiver er under utvikling Arkiverket rapporterer skriftlig til Kulturdepartementet om status per 30. juni og 31. oktober for utvikling av de to fellesløsningene	Levert	●	10.1
Kommentar:	Rapporter ble oversendt til departementet 30. juni og 31. oktober.			
Styringsparameter med resultatmål 7.2				
Styringsparameter med resultatmål 7.2 Krav og status:	Utviklingen av fellesløsningen Digitalarkivet er kvalitetssikret Brukerbehov gjennom testing og analyse er innhentet	Levert	●	10.3
Kommentar:	Vi har et stort samarbeidsråd der kundene bidrar med å vurdere behov og funksjonalitet. Det opprettes arbeidsgrupper innen en rekke underområder der kundene i enda større grad er med på å forme løsningen. Se omtale i kap. III.4.6.			
Delmål 8				
Arkiverket tilgjengeliggjør sine arkiver				
Styringsparameter med resultatmål 8.1				
Styringsparameter med resultatmål 8.1 Krav og status:	Antall nye sider som er publisert i Digitalarkivet 15 millioner nye sider er publisert i Digitalarkivet	Levert	●	7.1
Kommentar:	Det er skannet og publisert 13,4 millioner sider gjennom Arkiverkets egen produksjon, oppdrag til Nasjonalbiblioteket og annet samarbeid. Det er en betydelig økning i produksjon og publisering som skyldes større satsing på produksjonen, blant annet gjennom pilot for skanning på forespørsel. Se omtale i kap. III.4.4.			
Styringsparameter med resultatmål 8.2				
Styringsparameter med resultatmål 8.2 Krav og status:	Åpningstider i Arkiverkets lesesaler Levert	Levert	●	7.2 og 7.3
Kommentar:	På grunn av koronasituasjonen var alle lesesalene stengt fra 12. mars til 17. august. Etter dette har alle lesesaler hatt ordinære åpningstider, med noen unntak i Oslo, Bergen og Trondheim med redusert åpningstid, nedstengning og stengning på grunn av vekkerstreik. Det er gitt tilgang til lesesalen for enkelte forskere etter søknad. Fra 3. juni er det gitt landsomfattende tilbud om skanning på forespørsel til utvalgte brukergrupper. Se omtale i kap. II.4.1.			

Digital tilgjengeliggjøring av arkivinformasjon

For å kunne tilby selvbetjente tjenester må informasjon om hvilke arkiver som er bevart, deres innhold, og informasjon om hvordan arkivene kan brukes, være lett tilgjengelig for publikum. Arkivverket jobber for å gjøre mest mulig informasjon om arkivene søkbar for publikum via arkivportalen.no (se kap. II.4.3), og på den måten bidra til å øke bruken av arkivene.

Arkivverkets målsetting er at alle avleverte arkiver skal være representert i Arkivportalen slik at de blir søkbare, uavhengig av hvorvidt arkivet er klargjort for bruk eller ikke. Status for 2020 er at 99 % av Arkivverkets arkiver er søkbare i Arkivportalen.

99 %

av Arkivverkets arkiver er søkbare i Arkivportalen

📉 **TABELL 9. ÅRLIG REGISTRERING OG INFORMASJON OM ARKIVER I ARKIVVERKET 2018-2020**

ARKIVVERKETS ARKIVER	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR	PLANTALL 2020
Antall totale arkivinnførsler (i mill.)	7,5	7,8	7,9	+1,2 %	8,0
Antall arkiver totalt	25 474	25 278	25 549	+1,1 %	25 700
Antall arkiver med detaljinformasjon	21 854	22 007	22 471	+2,1 %	23 000
Tilgjengeliggjorte arkiver i Arkivportalen	24 900	24 767	25 053	+1,2 %	25 500
Andel arkiver på overordnet nivå i Arkivportalen	98 %	98 %	98,1 %	0,1 %	99 %

Arkivverket utvikler Digitalarkivet som fellesløsning for alle arkiver, og dermed også for etatens egne arkiver. I over 20 år har Arkivverket bygget opp den digitale tilgangen til arkivmaterialet i Digitalarkivet, og de senere år har tilfanget økt betraktelig, med et tydelig rekordår i 2020. Digitalarkivet er en helt sentral tjeneste for å kunne tilby et digitalt førstevalg for brukerne. Med de store mengdene arkivmateriale som er tilgjengelig, og med alt det som vil bli tilgjengelig i Digitalarkivet over de neste årene, er det også helt vesentlig å utforske hvordan ny teknologi kan bidra til enklere fremfinning og bedre søkbarhet i arkivene.

III.4.1 Økt digital produksjon

Skanning av papirbasert arkivmateriale rettet mot publisering i Digitalarkivet resulterte i 2020 i en produksjon på 13 245 000 sider. Av dette bidro Arkivverket selv med 3 166 000 sider, mens Nasjonalbiblioteket sto for 10 040 000 sider. De resterende 39 000 sider ble levert av andre private aktører, vesentlig i ulike piloter. Arkivverket publiserte 13 383 000 sider i Digitalarkivet. Resultatene for 2020 er de volummessig beste noen gang, og med dette har Arkivverket publisert totalt 66 millioner sider i Digitalarkivet.

«Resultatene for 2020 er de volummessig beste noen gang, og med dette har Arkivverket publisert totalt 66 millioner sider i Digitalarkivet.»

Mesteparten av arkivmateriale som er publisert i 2020, om lag 10 115 000 bilder, er fra folke-registerarkivene. Dette er arkivmateriale som ikke er publisert fritt tilgjengelig, og som derfor kun er tilgjengelig for saksbehandlere i offentlig forvaltning og for enkelte av Arkivverkets medarbeidere. Dette åpner for selvbetjent tilgang for saksbehandlerne i forvaltningen.

Produksjonsveksten for transkriberte og søkbare data i Digitalarkivet har også skutt i været i 2020. 40 millioner personposter ble publisert. Mesteparten av dette var data transkribert fra norske kirkebøker. Med dette ble antall søkbare personinnførsler i Digitalarkivet doblet til nær 80 millioner. Hovedårsaken til dette resultatet er et flerårig samarbeid med tre internasjonale slektsforskerfirmaer (Ancestry, MyHeritage og FamilySearch). Samarbeidet vil fortsette i 2021, med blant annet emigrantprotokoller og folketellinger. Her vil både skanning og transkribering inngå. Datakvaliteten i de mottatte transkripsjonene fra disse aktørene er varierende og ofte dårlig, da arbeidet er utført av personer som ikke behersker norsk. Samtidig er mengdene data store og gir innganger til mye brukt skannet arkivmateriale. Gjennom samarbeid med frivillige i Norge arbeides det derfor med å bedre kvaliteten og søkbarheten i disse transkripsjonene.

Samarbeidet med Nasjonalbiblioteket og med de internasjonale slektsforskerfirmaene har vært avgjørende for den store produksjonsveksten i 2020.

TABELL 10. ÅRLIG DIGITAL PRODUKSJON OG TILGJENGELIGGJØRING I DIGITALARKIVET 2018-2020

ARKIVVERKETS ARKIVER	2018	2019	2020	ENDRING SISTE ÅR	PLANTALL 2021
Skannede sider (i mill.)	7,5	4,3	13,25	+208 %	10
Publiserte sider (i mill.)	10,0	10,0	13,38	+34 %	15
Publiserte foto	5 200	2 000	4 300	+115%	2 000
Transkriberte poster (i mill.)	2,7	2,2	38,88	+1667 %	35
Total beholdning av skannede sider (i mill.)	57,2	61,5	74,7	+21 %	71,5

III.4.2 Folketellingen 1920

Folketellinger inneholder opplysninger om alle personer som bodde i Norge på én bestemt dato i ett bestemt år. Informasjonen skulle brukes til statistikk over ulike forhold. Opplysningene var underlagt taushetsplikt i hundre år, derfor kunne ikke folketellingen fra 01. desember 1920 publiseres før 01. desember 2020.

1920-tellingen er mer omfattende enn tidligere tellinger. I tillegg til mange opplysninger om enkeltpersoner, sier den også noe om hvem som var til stede i huset ved tellingstidspunkt og – for første gang – detaljer om boforhold. Det gjør at vi i dag vet at byggeskikkene i by og bygd var i endring, og at folk flest bodde bedre enn de hadde gjort tidligere, selv om det fortsatt var stor forskjell på øst og vest i Kristiania. Det ble også laget statistikk over vanføre og arbeidsudyktige ved denne tellingen, og i Nord-Norge ble nasjonalitet og språk registrert.

Noen tall fra folketellingen 1920

- Folketallet var 2 649 775, 1 359 306 kvinner og 1 290 469 menn
- Norge hadde 705 kommuner (640 herreder og 65 byer/ladesteder) i 1920
- Kristiania var tettest befolket, mens det var best plass i Finnmark
- Utvandringen til Amerika avtok
- Kun tre byer hadde mer enn 50 000 innbyggere (Kristiania, Bergen og Trondheim)
- Ca. 70 % bodde på bygdene
- 2,7 % var ikke medlemmer i statskirken
- Eldste kvinne var 106 år, mens eldste mann var 102 år
- Ca. 880 000 drev med jordbruk, mens rundt 764 000 jobbet i industrien

Folketellinger er viktige for alle som driver med slektsgransking og lokalhistorie, og opplysningene kan også bidra til ny innsikt for forskere innenfor en rekke ulike disipliner. Publiseringen av folketellingen 1920 har gitt økt tilgang og selvbetjening på den mest etterspurte kildetyper fra Arkivverket. Da folketellingen ble åpnet og tilgjengelig i Digitalarkivet 1. desember, førte det til rekord i Digitalarkivet: over 21 millioner visninger i desember 2020.

Arkivverket har gjennom hele 2020 arbeidet med å transkribere og klargjøre folketellingen for publisering. Folketellingen består av personsedler og kretslistene som gir oversikt over bostedene, og alle skannede bilder av disse er nå tilgjengelig i Digitalarkivet. Arkivverket har transkribert kretslistene, mens transkribering av personsedlene er utført av frivillige. For personsedlene gjenstår fremdeles noe transkribering, spesielt for Oslo. Arbeidet med publisering av de transkriberte folketellingsdataene i Digitalarkivet pågår fortsatt.

Selv om Arkivverket har samarbeidet med frivillige om transkripsjoner i vel 20 år, er det første gang etaten har basert seg på frivillige bidrag til et prosjekt av denne typen. Og selv om man ikke kom helt i mål, må involveringen og innsatsen til de frivillige anses som en stor suksess. Bruken av frivillige har spart Arkivverket for betydelige ressurser sammenlignet med tidligere arbeid med folketellinger. (Se kap. III.4.3)

III.4.3 Samarbeid med frivillige

Transkribering av personsedlene i folketellingen 1920 er det største enkeltprosjektet Arkivverket har hatt med frivillige noen gang. Mer enn 650 frivillige har bidratt, og innsatsen er stipulert til omtrent 50 årsverk. Det var også banebrytende å bruke frivillige i et prosjekt med en tidsfrist og der alt materialet var klausulert. Alle personlige opplysninger i tellingen var unntatt offentlighet, og dermed måtte alle frivillige undertegne en taushetserklæring før de fikk tilgang til arkivkildene. 97 % av det totale antallet personsedler ble ferdig transkribert innen publiseringsdatoen, 1. desember 2020. De frivilliges bidrag har gjort folketellingen søkbar for publikum, noe som øker denne kildens verdi og brukervennlighet betydelig.

Arkivverket har høstet mange viktige erfaringer i dette prosjektet og har også støtt på utfordringer underveis. Bare det å få tak i tilstrekkelig antall frivillige har krevd stor innsats. I tillegg skulle hver enkelt frivillig følges opp for å sikre fremdrift i arbeidet og at alle bidrag ble levert til avtalt tid. Nedstengningen på grunn av koronapandemien gjorde også at alle oppgaver som krevde fysisk tilstedeværelse, ble satt på vent, og i perioder ble kun aktiviteter som frivillige kunne utføre hjemmefra opprettholdt.

De tekniske løsningene som ble brukt, var ikke tilfredsstillende for et prosjekt i denne størrelsesorden. De frivillige jobbet lokalt på egne datamaskiner med filene som skulle transkriberes, og den eneste måten å følge opp arbeidet på var dermed å kontakte hver enkelt, oftest via e-post. Dette var arbeidskrevende og tok mye tid. For fremtidige prosjekter vil Arkivverket vurdere online-løsninger som innebærer enklere, sikrere og mindre arbeidskrevende oppfølging.

Ved siden av folketellingen 1920 har Arkivverket i 2020 samarbeidet med frivillige om transkribering av folketellingen 1870 og i arbeidet med korrektur av transkriberte kirkebøker.

III.4.4 Skanning på forespørsel

Arkivverket har lenge arbeidet med en løsning der brukere kan bestille digitalisering av ønsket arkivmateriale, såkalt «skanning på forespørsel». Nedstengningen av samfunnet og smitteverntiltakene som ble en del av hverdagen i 2020, førte til at tilgang på arkivmateriale på lesesal ble vanskelig for Arkivverkets brukere over hele landet. Pandemien satte fart på utvikling av denne tjenesten, og det ble satt i gang en pilot for å se på hvordan skanning på forespørsel kan etableres som en fast del av Arkivverkets tjenestetilbud. Brukere som vanligvis fikk tilgang til arkiv på lesesal, kunne fra juni bestille arkivmateriale av et visst omfang digitalt. Tilgangen blir gitt gjennom Digitalarkivet, og i den grad materialet er fritt tilgjengelig blir det liggende åpent for alle Digitalarkivets brukere.

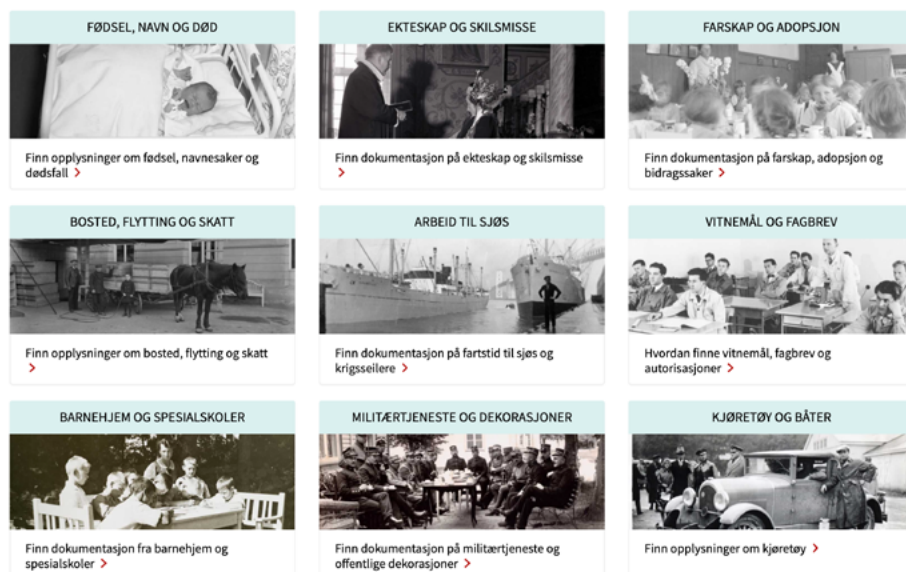
Skanning på forespørsel gir positive effekter for Arkivverkets brukere og bidrar til å styrke tjenesten Digitalarkivet. Brukerne får raskt tilgang på materialet og trenger ikke bruke tid på å oppsøke en lesesal. De får også enklere tilgang til arkiver som befinner seg i andre deler av landet. Dette sparer både forvaltningen og sluttbrukerne for verdifull tid. Siden de digitaliserte versjonene publiseres i Digitalarkivet kan de samme kildene gjenbrukes senere, og Arkivverket unngår å måtte gjøre den samme jobben flere ganger. Skanning på forespørsel vil resultere i en oppgang i antall dokumentsider som er tilgjengelig for brukerne av Digitalarkivet. For saksbehandlere vil det være en gevinst at materiale som er mye etterspurt, vil bli liggende tilgjengelig for alle i Digitalarkivet, sånn at brukere kan få svar med lenke rett til den aktuelle saken.

Skanning på forespørsel kunne leveres til brukerne på kort tid. I piloten ble tjenesten begrenset til forvaltningen og forskere med faglige behov. Det ble utviklet nye brukerveiledninger, digitale bestillingskjemaer for forvaltningen og forskere, ny arbeidsflyt og interne rutiner. 21 nye skannere ble kjøpt inn til 8 av Arkivverkets arbeidssteder, og ansatte fikk opplæring i bruk av det nye utstyret. Tjenesten var operativ fra begynnelsen av juni. I løpet av 2020 har Arkivverket, gjennom skanning på forespørsel, skannet i overkant av 56 000 sider for forvaltningen. For forskerne har Arkivverket skannet i overkant av 177 000 sider. Skanning på forespørsel vil inngå i ordinær tjenestekatalog fra 2021.

Publikumsavdelingen har brukt rundt 41 ukeverk på selve arbeidet med skanning, publisering til Digitalarkivet og administrasjon av skanning på forespørsel. Hovedvekten av tidsbruken har vært i Oslo, fordi mesteparten av de aktuelle arkivene befinner seg der. Internt i Arkivverket har skanning på forespørsel ført til at vi bruker mer ressurser og tid på å betjene brukerne. Det er mer arbeid og flere ansatte involvert i arbeidsprosessene rundt skanning på forespørsel, enn det er å gi brukerne tilgang til arkivmateriale på lesesalen. Den ekstra ressursbruken internt veies imidlertid opp ved at vi kan tilby en mer demokratisk tjeneste som sikrer lik tilgang for alle brukere. På lang sikt vil skanning på forespørsel føre til mindre dobbeltarbeid for Arkivverket, og dessuten redusere slitasjen på det fysiske arkivmateriale.

III.4.5 Nye veiledere på nett

Mengden tilgjengelig materiale i Digitalarkivet gir brukerne mange muligheter. For den uerfarne er det ikke lett å finne frem blant all informasjonen, og med en stadig større forventning om digital selvbetjening er det helt nødvendig å tilby gode, konkrete og praktisk orienterte veiledere på nett. Brukerne trenger forklaringer på hvordan de finner frem og hvordan de best kan bruke materialet til sitt bestemte formål. Erfaringsmessig er det også mange brukere som henvender seg til Arkivverket med spørsmål om dokumentasjon vi ikke har. Med gode veiledere på nett kan brukerne effektivt vises til rett instans.

Figur 9: Et utvalg av Arkivverkets veiledere, skjermdump fra arkivverket.no

I 2020 er det laget nye brukerveiledere innenfor temaer som tinglysing, jordskifte, adopsjoner, kjøretøy, folkeregister og sjøfart. De nye tekstene er ment som en starthjelp og presenterer de mest aktuelle problemstillingene innenfor et bestemt tema, med søkelys på enkle løsninger. Brukerne skal henvises til rette instans for sitt spørsmål, de skal få hjelp til selvbetjening i Digitalarkivet, og de skal finne informasjon om bruk av Arkivverkets lesesaler. De som trenger hjelp fra en saksbehandler, skal lett finne informasjon om hvor de kan henvende seg. Veilederne retter seg både mot profesjonelle aktører og mot enkeltpersoner som trenger hjelp med rettighetsdokumentasjon, så vel som slektsforskere og andre som bruker arkivene til hobbyformål.

III.4.6 Nye kunder tar i bruk Digitalarkivet

Digitalarkivet skal bli en fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av nasjonens historiske data. Store mengder av Arkivverkets eget arkivmateriale er tilgjengelig i Digitalarkivet, og ved årsskiftet 2019/2020 ble det åpnet for at også andre virksomheter som oppbevarer arkiv, kunne ta løsningen i bruk. Virksomhetene kan dermed laste opp skannet materiale og selv administrere bruken av det. De kan drive saksbehandling, styre tilganger for innsynsrett og gjøre materialet tilgjengelig for søk. Løsningen inneholder funksjonalitet for å lage egne emneknagger, få oversikt over datamengder og enkle metoder for redigering.

Løsningen kan brukes av virksomheter som har bevaringsverdige arkiver, både fra kommunal sektor og arkivinstitusjoner, samt bibliotek og museer. Per i dag har 37 virksomheter utenom Arkivverket tatt i bruk Digitalarkivet, blant disse kan vi nevne Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Arkiv i Nordland, IKA Møre og Romsdal og IKA Hordaland.

Innsikt og brukerbehov

For å sikre riktige retningsvalg og prioriteringer etablerte Arkivverket et styringsråd og et samarbeidsråd for Digitalarkivet i 2020. Medlemmene representerer hele bransjen som har interesse av å ta i bruk fellesløsningen. Begge rådene ledes av representanter fra Arkivverket som er ansvarlig for utvikling, drift og forvaltning av Digitalarkivet. Det tette samarbeidet med Digitalarkivets kunder gir viktig innsikt i hvordan virksomhetene bruker løsningen og hva de ønsker seg av tjenester og funksjonalitet. Dette gir Arkivverket et godt grunnlag for å utvikle løsningen videre i tråd med reelle brukerbehov. Deltagerne i samarbeidsrådet får også et eierskap til løsningen og til gevinster som vil kunne oppnås på lengre sikt.

Utvikling av nye og eksisterende tjenester i Digitalarkivet

Utviklingsarbeidet innebærer en videreutvikling og forbedring av den eksisterende løsningen på den ene siden, og utvikling av nye tjenester basert på ny teknologi på den andre. Balansen mellom ressurser til daglig drift og forbedring versus utvikling av ny funksjonalitet, vurderes kontinuerlig av de to tverrfaglige teamene som jobber dedikert med Digitalarkivet. Utviklingsarbeidet dekker hele spekteret av tjenester, fra mottak og bevaring til publisering og tilgjengeliggjøring, og har som mål å lage gode brukeropplevelser for alle nåværende og fremtidige kunder. Alle forbedringer og all utvikling av ny funksjonalitet bidrar til at stadig flere virksomheter vil kunne ta i bruk Digitalarkivet for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av sine arkiver.

III.4.7 Digitalarkivet håndterer arkiv i stadig flere formater

Arkiver finnes i mange ulike formater. De eldste arkivene er gjerne dokumenter som inneholder tekst eller bilder, enten på papir, fragmenter eller i bøker. Disse arkivene er ofte digitalisert ved avfotografering, slik at de digitale arkivene er rene avbildninger av det fysiske utgangspunktet. Dette kan skape utfordringer for både lesbarhet og søkbarhet, og bildene ledsages derfor ofte av transkriberinger der innholdet er nedskrevet i et eget tilhørende dokument. Men arkiver kan også være foto og fotosamlinger, lydfiler, audiovisuelt materiale, og dessuten digitale formater som digital tekst, databaser, digitale filmopptak eller innhold fra sosiale medier. Nye digitale formater oppstår stadig.

Alle digitale formater kan i dag langtidsbevares i Digitalarkivet, og Arkivverket arbeider kontinuerlig for at løsningene for langtidsbevaring skal bli mer fleksible og automatiserte. Når det gjelder tilgjengeliggjøring av digitale arkiver, gjenstår imidlertid en del arbeid. Med dagens tjenester kan Digitalarkivet vise digitaliserte dokumenter, fotoarkiv, lydarkiv og filmarkiv. Dette dekker store deler av arkivmaterialet fra både statlig, kommunal og privat sektor og gir brukerne mulighet til å søke i mange ulike arkivformater. Arkivverket jobber med å utvikle gode visningstjenester for digitale arkiver som databaser, fagsystem og på sikt også datasett fra livshendelser og kunstig intelligens. Når disse etter hvert kommer på plass vil brukerne kunne se og søke i alle typer arkiver og dokumentasjon fra alle sektorer. Dette arbeidet prioriteres fortløpende basert på brukerbehov.

En rekke tjenester inngår i arbeidet med tilgjengeliggjøring av ulike formater. I 2020 har Arkivverket jobbet med utvikling av en fleksibel, sikker og fremtidsrettet plattform for disse tjenestene. Eksisterende tjenester forbedres parallelt med at nye tjenester utvikles. Tjenesteplattformen er tilrettelagt for å kunne tilgjengeliggjøre formater som blir aktuelle i fremtiden.

III.4.8 Kunstig intelligens forenkler søk i Digitalarkivet

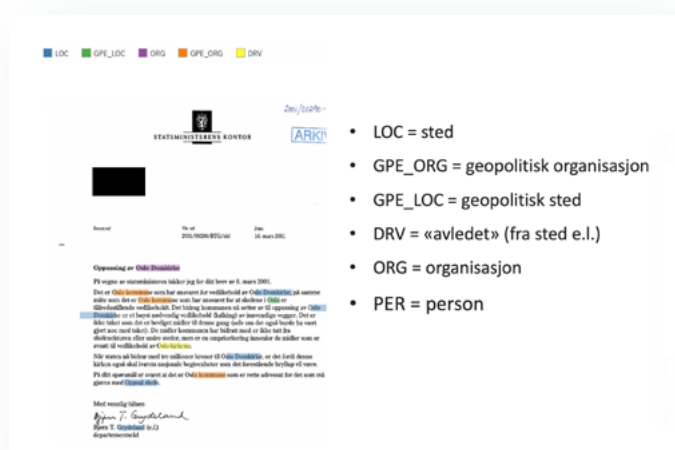
Digitalarkivet inneholder millioner av bilder. De har varierende teknisk kvalitet, er en blanding av maskinskrift og ulike typer håndskrift, og mye er skrevet i henhold til eldre standarder. En forutsetning for gode søk og god navigasjon på Digitalarkivets nettsider er at innhold som tegn, ord, navn og begreper tolkes korrekt. Dette er i mange tilfeller vanskelig på grunn av materialets beskaffenhet.

Arkivverkets satsing på maskinlæring og kunstig intelligens er kraftig styrket i 2020. Etatens team for kunstig intelligens, utviklingsteamet og arkivfaglige eksperter har vært involvert i arbeidet, og har ved hjelp av uttesting og tverrfaglig samarbeid og dialog oppnådd

gode resultater. Eksisterende programvare for kunstig intelligens er kartlagt og evaluert for bruk i arkivsammenheng. Vi har gjort lokale tilpasninger og etablert egne «treningssett» og modeller som gir et godt grunnlag for å tolke både gamle og nye dokumenter. Spesielt kan nevnes forbedret håndskriftgjenkjenning, noe som tradisjonelt har vært svært vanskelig. Resultatene varierer, men for mange typer av arkivert materiale er tolkning og presisjon svært bra. Når modeller og treningssett øker i volum, vil også presisjonen øke.

Etter hvert som kunstig intelligens blir bedre og når et høyere presisjonsnivå i gjenkjenning og tolkning av tegn, ord og begreper, vil det bli lettere for brukerne å finne frem i Digitalarkivet. Det gjelder både tradisjonelle søk etter enkeltord og mer avanserte søk på kategorier og begreper som er identifisert via maskinlæring, som navn, steder og organisasjoner. Dette vil være svært nyttig både for interne og eksterne brukere av Digitalarkivet.

Det er etablert et rammeverk for bruk av kunstig intelligens i 2020 som kan gjenbrukes og videreutvikles etter hvert som flere arkiver blir tolket, nye modeller utvikles og flere tester gjennomføres. I 2020 er det blant annet lagt ut en pilot i Digitalarkivet der det tilrettelegges for søk i et dokumentsett ved bruk av kunstig intelligens. Dette bidrar til at man kan finne frem i og kombinere søk i arkiver på helt nye måter. Piloten viser også nye måter å synliggjøre informasjonen i arkivene på, blant annet gjennom visualiseringer i kart. Arkivverket vil i 2021 jobbe videre med tester og piloter og utvide rammeverket for å forbedre tilgangen til arkivene ved hjelp av kunstig intelligens.

Figur 10: Ved hjelp av maskinlæring kan vi identifisere nøkkelord og metadata (for eksempel lokasjon, organisasjon, person) som bidrar til å finne frem i og tolke innholdet i arkivene.

Kunstig intelligens muliggjør søk i folkeregistermateriale

Det avleverte folkeregisterarkivet omfatter 2700 hyllemeter med oversikt over alle nordmenn fra 1946 til 1970-80-tallet, i noen tilfeller opp til 1995. I 1995 ble folkeregisteret digitalt. I løpet av 2020 har Arkivverkets team på kunstig intelligens jobbet med ulike metoder og algoritmer for å identifisere metadata, tolke skjema, navn og innhold i materialet. Modeller har blitt trent for å øke nøyaktigheten, og ulike algoritmer er satt sammen for å kunne oppnå best mulig resultat og gode søketreff i materialet. I løpet av 2021 lanseres et begrenset søk etter navn som finnes i folkeregistermaterialet. Dette vil fungere som en inngang til de skannede hovedregisterkortene. En slik søkeinngang til folkeregistermaterialet innebærer en betydelig arbeidsbesparelse for saksbehandlere i Arkivverket og i forvaltningen.

Ethvert oppslag i folkeregisteret for å finne personopplysninger tidligere enn 1995, må gjøres i det papirbaserte folkeregisteret. Saksbehandlere i forvaltningen vil være avhengig av disse opplysningene i sin oppgaveløsning. Som ledd i å effektivisere saksbehandlingen og gjøre brukerne selvbetjente, blir dette materialet skannet og publisert i Digitalarkivet (kap. III.4.1). Det omfattende materialet vil utgjøre ca. 20 millioner sider og er ikke enkelt å finne frem i.

For å gjøre oppslagene effektive, trengs det derfor gode innganger. Bedre søkbarhet i folkeregistermaterialet vil også ha stor betydning for forskere. Dette er et rikholdig arkiv over Norges befolkning i nær fortid. De søkbare dataene som vil komme fra den maskinelle tolkningen, vil utgjøre et viktig datagrunnlag innen blant annet demografisk forskning.

Hovedregisterkortene finnes i et tyvetalls ulike varianter av skjemaer, og innholdet er en blanding av håndskrift og maskinskrift. Presis maskinell tolkning av alle variasjoner er teknisk utfordrende. En viktig del av arbeidet når materialet skal gjøres søkbart, er å utarbeide løsninger for tilgangsbegrensning, da store deler av materialet er yngre enn 100 år gammelt og dermed sperret av personvern hensyn. I 2020 ble det gjort analyser av et begrenset antall skjematyper for å høste erfaringer. Resultatene er så langt positive og gir en forventning om ca. 90 % presisjon for gjenkjenning av navn.

Tverrfaglig kompetanse er sentralt for å oppnå resultater, og arbeidet utføres av Arkivverkets kunstig intelligens- og maskinlæringssteam, utviklingssteamet og medarbeidere med arkivfaglig kompetanse.

The image shows a complex population register card with multiple sections. At the top, there are fields for 'Angitt år' (1917) and 'D. nr.' (A). Below that, 'Etternavn' is 'Føløy' and 'Fornavn' is 'Kari-Lill'. 'Fødselsdag og -år' is '4. januar/1939'. There are also fields for 'Yrke eller stilling' and 'Nasjonalitet'. A large section in the middle is a table for 'Familienavn' with columns for 'Etternavn', 'Fornavn', 'Når født', 'Fødselsdag', 'Yrke eller stilling', and 'Nasjonalitet'. The table contains several rows of handwritten data. At the bottom, there are fields for 'Utsendelse' and 'Dødsdato'.

Figur 11: Eksempel på hovedregisterkort.

III.4.9 Organisatoriske endringer styrker arbeidet i publikumsavdelingen

Publikumsavdelingen er den største avdelingen i Arkivverket med 118 ansatte spredt på 8 arbeidssteder i alle deler av landet. Avdelingens hovedoppgave er å sørge for at arkivene er godt bevart for ettertiden og tilgjengelige for alle. Dette innebærer analog og digital tilgang til arkivene, men også veiledning og betjening til arkivbrukere, slik at de får de opplysninger de trenger. Avdelingen står midt i et omfattende omstillingsløp som skal legge til rette for bedre digitale brukertjenester, flere selvbetjente brukere, og sørge for at Arkivverket leverer brukertjenestene med mindre ressursinnsats på kort og lang sikt.

Dagens brukere har høye forventninger til Arkivverkets tjenester. Digital publikumsbetjening er en selvfølge, og mange forventer svar på sine henvendelser umiddelbart. Arkivverket har store mengder papirarkiver, men vil fremover i all hovedsak motta digitale arkiver. Både publikums forventninger og fremtidsutsiktene tilsier at Arkivverket må styrke sine digitale tjenester. Dette innebærer en betydelig vridning internt for kompetansebygging, organisering og fokus på tjenesteutvikling. For å ruste publikumsavdelingen for den omfattende omstillingen er avdelingsstrukturen endret i 2020, ved at syv seksjoner er slått sammen til fire. Dermed er flere av seksjonene blitt svært store, med over 40 medarbeidere fordelt på de 8 arbeidsstedene. For å avlaste fagdirektørene som leder seksjonene, og sørge for tett oppfølging av medarbeidere og daglig oppgaveløsning, er det innført teamkoordinatorer i seksjonene. Denne ordningen innebærer at fagdirektørene får et bedre helhetsblikk og kan arbeide mer strategisk, samtidig som de er tett på oppgaveløsningen i seksjonene gjennom teamkoordinatorene. Det operative arbeidet i seksjonene koordineres bedre, noe som muliggjør raske avklaringer og mer samarbeid på tvers. Flere av teamkoordinatorene er også involvert i utviklingsarbeid og har ledet arbeidsgrupper som har iverksatt piloter hvor nye tjenester er utforsket. Eksempler på dette er skanning på forespørsel (se kap. III.4.4) og nye veiledere på nett (se kap. III.4.5).

III.5 Overordnet mål 5 og 6 – Norsk helsearkiv

Sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter

Vurdering av måloppnåelse i 2020

Norsk helsearkiv har i 2020 mottatt og digitalisert pasientarkiv i henhold til de fastsatte mål. Fordi ferdigstillelse av det digitale langtidslageret tok mer tid enn forventet, ble mengden innlemmet og tilgjengeliggjort materiale forskjøvet utover i året.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 9	Effektiv og konkurransedyktig produksjon			
Styringsparameter med resultatmål 9.1	Digitalisere antall sider med fysisk pasientarkivmateriale			
Krav og status:	24 mill. sider	Leveret	●	36 mill. (12.1)
Kommentar:	Norsk helsearkiv har digitalisert over 29 millioner sider i 2020, noe som tilsvarer drøyt 200.000 journaler. Se omtale i kap. III.5.4.			
Delmål 10	Veilede og inngå avtaler og holde mellomlageret fullt			
Styringsparameter med resultatmål 10.1	Antall inngåtte avtaler			
Krav og status:	Ha inngått avleveringsavtaler med helseforetak i alle regioner, og alle større private virksomheter med en avleveringsplikt iht. helsearkivforskriften	Leveret	●	13.1
Kommentar:	Norsk helsearkiv har inngått overordnede rammeavtaler med helseforetak i alle 4 helseregioner. I 2020 ble det inngått 29 spesifikke avleveringsavtaler med helseforetak fordelt på regionene og 5 særoppdragsavtaler (faktureringsoppdrag). Se omtale i kap. III.5.3.			
Styringsparameter med resultatmål 10.2	Antall veiledede virksomheter			
Krav og status:	Veilede virksomhetene i deres avlevering iht. helsearkivforskriften, arkivloven og gjeldende veiledere	Delvis leveret	●	Inngår i 13.1
Kommentar:	I 2020 mottok Norsk helsearkiv 18 arkivserier fra 14 virksomheter i spesialisthelsetjenesten. Alle virksomheter som avleverte materiale i 2020, og de som skal avlevere de neste par årene, har fått og får mye veiledning fra Norsk helsearkiv. Norsk helsearkiv sine veiledere innen dette området er også oppdatert i 2020. Se omtale i kap. III.5.2.			
Styringsparameter med resultatmål 10.3	Arbeide for å til enhver tid ha et tilnærmet fullt mellomlager med arkivmateriale for å sikre løpende produksjon			
Krav og status:	Arbeide for å til enhver tid ha et tilnærmet fullt mellomlager med arkivmateriale for å sikre løpende produksjon	Leveret	●	13.2
Kommentar:	Norsk helsearkiv sitt mellomlager har plass til tilnærmet 4000 hyllemeter med materiale. Ved årets slutt (2020) var mellomlageret helt fullt. Se omtale i kap. III.5.3.			

Fremme medisinsk og helsefaglig forskning

Vurdering av måloppnåelse i 2020

Fordi det har tatt tid å innlemme og tilrettelegge materialet for utlevering, og på grunn av begrenset reisevirksomhet som følge av covid-19, har graden av informasjonsaktiviteter mot aktuelle forskningsmiljøer blitt nedprioritert. Det blir økt innsats på dette i 2021 når Helsearkivregisteret inneholder mer materiale som kan være interessant for ulike forskningsmiljøer.

REFERANSE TIL TILDELINGSBREV	RESULTATMÅL 2020	RESULTAT 2020	VURDERING/ OPPNÅELSE	AMBISJON 2021
Delmål 11	Tilgjengeliggjøre relevante data for forskere			
Styringsparameter med resultatmål 11.1				
Krav og status:	Ha forsvarlige rutiner og systemer for utlevering av helseopplysninger iht. gjeldende lov- og forskriftskrav, og føre oversikt over foretatte utleveringer	Leverert	●	14.1
Kommentar:	Kontinuerlig arbeid med informasjonssikkerhet og compliance gjennom hele 2020, har gjort at Norsk helsearkiv sine rutiner for utlevering av helseopplysninger, om enn midlertidige, er forsvarlige og i tråd med gjeldende lovverk. Bedre verktøy for utlevering er fortsatt under utvikling. Oversikt over foretatte utleveringer er komplett for 2020. Norsk helsearkiv har utlevert pasientjournaler til 5 ulike forskningsprosjekter og til 10 enkeltpersoner (pårørende). Se omtale i kap. III.5.7.			
Styringsparameter med resultatmål 11.2				
Krav og status:	Ha etablert fulldigitale tjenester for brukerne, både knyttet til søknads- og saksbehandling og utlevering iht. helsearkivforskriften	Delvis levert	●	14.2
Kommentar:	Norsk helsearkiv har vært (og er) avhengig av samarbeid med Direktoratet for e-helse: Hersedataprogrammet og Helseanalyseplattformen, for å få etablert fulldigitale tjenester for sine brukere. Målet var at dette skulle være på plass siste kvartal av 2020, men i samråd med Direktoratet er nytt mål at Helsearkivregisteret skal lanseres på Helseanalyseplattformen i løpet av 2021. Se omtale i kap. III.5.6.			

III.5.1 Norsk helsearkiv og Helsearkivregisteret har hatt sitt første hele driftsår

Formålet med Norsk helsearkiv er å sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiver fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter. Helsearkivregisteret er et sentralt helseregister som består av avdøde pasienters journaler som er avlevert til Norsk helsearkiv. Helsearkivet ivaretar funksjoner for mottak, digitalisering og tilhørende kassasjon, digital langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring. Helseopplysninger om avdøde pasienter i Norge tilgjengeliggjøres til forskere og pårørende, i samsvar med gjeldende bestemmelser om taushetsplikt.

«Helsearkivregisteret er et sentralt helseregister som består av avdøde pasienters journaler som er avlevert til Norsk helsearkiv.»

Norsk helsearkiv skal være et anerkjent helseregister for ny kunnskap og bedre folkehelse. Ingen andre land i verden har etablert et tilsvarende nasjonalt helseregister basert på eldre, bevaringsverdige pasientarkiver fra spesialisthelsetjenesten. Helsearkivregisteret består av unike helsedata for helsefaglig og annen forskning.

Etablering av Norsk helsearkiv og Helsearkivregisteret er en viktig satsing for å fremme medisinsk og helsefaglig forskning. En forutsetning for å oppnå dette, er at Norsk helsearkiv er både anerkjent og kjent. En stor del av arbeidet i det første hele driftsåret har vært rettet mot å bygge grunnmuren for dette. I tråd med tildelingsbrevet for 2020 samarbeidet Norsk helsearkiv med Helsedataprogrammet og Direktoratet for e-helse om å bli en del av Helseanalyseplattformen. Informasjon om Helsearkivregisteret ble oppdatert på helsedata.no og tilgjengeliggjort for interesserte forskere. Felles søknadskjema for forskere er planlagt lansert i 2021.

Norsk helsearkiv hadde per 31.12 2020 52 ansatte og har vært et suksessfullt regionalpolitisk tiltak. Det er bygget opp unik kompetanse innen digital langtidsbevaring og arkiv, innen tilrettelegging for helsefaglig forskning, IT, logistikk, juss og registerforvaltning.

Digitaliseringsenheten mistet en måneds arbeid på grunn av covid-19. Ut over dette har Norsk helsearkiv vært relativt lite påvirket av perioder med hjemmekontor og smittevernrestriksjoner.

Norsk helsearkiv på Tynset. Foto: Trond Isaksen

III.5.2 Veiledning til virksomheter

Det har i 2020 blitt jobbet målrettet med å få på plass eller forbedre veiledere til avleverende virksomheter. Dette arbeidet fortsetter i 2021.

Norsk helsearkiv har tidligere oppsøkt virksomhetene fysisk for å veilede og bistå dem i avleveringsprosjekter. Både kartlegging og avtalemøter i forbindelse med avtaleinngåelse og opplæring i System for registreringsstøtte (NHAREG) har tidligere foregått ved fysisk oppmøte i virksomhetene. På grunn av pandemien måtte veiledningen i 2020 i stor grad baseres på nettbasert samhandling med virksomhetene.

Norsk helsearkiv har utarbeidet et opplegg for avtalemøter og opplæring i NHAREG via nett. For disse aktivitetene har nettbasert gjennomføring vist seg å være både effektivt og ressursbesparende. For å kunne kartlegge arkiver har det blitt sendt ut kartleggings-skjemaer til virksomheter som planlegger å avlevere pasientarkiv. Kartleggingsaktivitetene og veiledning gjennom befaring har vært mer utfordrende å erstatte med digitale alternativer i de periodene fysiske besøk ikke har vært mulig.

Avleveringsteamet i Norsk helsearkiv har i 2020 fulgt en oppsatt plan for å utarbeide og forbedre veiledere. Alle veiledere finnes i Arkivverkets Kvalitetshåndbok. Opplæring i NHAREG er publisert på Arkivverkets hjemmeside.

III.5.3 Status på avtaler og mellomlager

En viktig målsetting for Norsk helsearkiv er å inngå så mange avtaler med avleverende virksomheter at mellomlageret til enhver tid er fullt. Mellomlageret har plass til maksimalt 4000 hyllemeter med pasientarkiver.

Det ble i 2020 inngått 7 rammeavtaler, 29 avtaler om avlevering og 5 særoppdragsavtaler med avleverende virksomheter. Pasientarkiver fra 14 virksomheter (til sammen 18 arkivserier) ble mottatt. Dette materialet utgjorde 1918 hyllemeter. 2642 hyllemeter med pasientarkiv ble mottatt fra mai til desember 2019, og med nye avleveringer i løpet av våren 2020 ble mellomlageret helt fullt.

På grunn av forsinket ferdigstilling av det digitale langtidslageret, kom makulering av digitalisert materiale først i gang høsten 2020. Utover høsten ble det igjen mulig å motta pasientarkiver, etter en periode med inntaksstopp.

Planleggingen av tidspunkt for avleveringer har vært krevende, både fordi det må frigjøres plass i mellomlageret og fordi avleverende virksomheter ikke alltid sender arkivmaterialet på det tidspunkt som er avtalt i avleveringsavtalen. Norsk helsearkiv har derfor jobbet med å forbedre driftsflyten i alle ledd for også å kunne forbedre mottaksplanleggingen.

Det er inngått så mange avtaler i 2020 at mottaksplanen for 2021 allerede er full. En negativ effekt av at mellomlageret til tider har vært overfylt har vært at avleverende virksomheter i noen tilfeller ikke har fått avlevere pasientarkiver i henhold til opprinnelig avtale.

I tillegg til arbeidet med å inngå avtaler har alle i avleveringsteamet jobbet svært målrettet gjennom hele 2020 med å få på plass og forbedre veiledere, maler og interne prosedyrer og prosesser.

Automatisert mellomlagerløsning på nesten 4000 hyllemeter. Foto: Trond Isaksen

III.5.4 Norsk helsearkiv har digitalisert 29 millioner sider

Norsk helsearkiv digitaliserte 29 millioner sider i 2020 og nådde målet på 24 millioner med klar margin. Dette til tross for at en måneds produksjon gikk bort på grunn av nedstengning i den første fasen av koronapandemien. Det er etablert en effektiv digitaliseringsenhet på Tynset. Det er en stor digitaliseringsenhet i norsk sammenheng, med 32 medarbeidere, inkludert ledelse og rådgivere.

Enheten jobber med kontinuerlig forbedring og utvikling for en mest mulig effektiv produksjon og har gjort store forbedringer i året som har gått. Gjennom å «jobbskygge» hverandre har man avdekket prosesser man har brukt tid på uten at det har hatt betydning for sluttresultatet. På bakgrunn av disse funnene er arbeidsprosessene forbedret, og journaler klargjøres og skannes på en enklest mulig måte. Parallelt jobbes det med å utvikle programvare som erstatter manuelle prosesser.

III.5.5 Innhold i Helsearkivregisteret

Norsk helsearkiv har i 2020 avsluttet innføringsprosjektet og gått i drift med kjernesystemet for langtidsbevaring, med tilhørende systemer og prosesser. Dette systemet, sammen med helsearkivregisterindeksen (HARI), sørger for forsvarlig bevaring og tilgjengeliggjøring av avlevert materiale i henhold til helsearkivforskriften og internasjonale standarder som Open Archival Information System (OAIS).

Det er etablert prosesser og systemstøtte for tilrettelegging, beriking og ompakking av pasientjournalarkiv og selve arkiveringen av disse. En løsning for uttrekk og tilgjengeliggjøring er også tatt i bruk. Et tverrfaglig team ivaretar oppgavene knyttet til mottak og bevaring, og rutiner og prosesser er dokumentert i Norsk helsearkivs kvalitetssystem.

Norsk helsearkiv gikk i full drift med systemene i september, og i løpet av fire måneder ble nesten 100 000 pasientjournaler innlemmet i arkivet. Vi er nå i stand til å arkivere 460 000 journaler per år, noe som er mer enn hva det opprinnelig ble prosjektert med. Det gjør at innlemmingen vil bli stadig mer effektiv, slik at Helsearkivregisteret raskt vil øke i omfang og bli mer attraktivt for forskere.

En dedikert prosjektgruppe har jobbet med spesifisering og utvikling av systemene, og deler av denne gruppen har blitt med videre inn i operasjonell drift ved Norsk helsearkiv. En tverrfaglig gruppe med både helsefaglig og IT-faglig kompetanse har kvalitetssikret og klargjort materialet før arkivering, noe som har gitt mye læring og god effekt. Dette utgjør nå et unikt kompetansemiljø innen langtidsbevaring og arkivering av helsedata på Tynset.

Digitalisering av pasientjournaler.
Foto: Trond Isaksen

III.5.6 Helsearkivregisteret inkluderes i Helseanalyseplattformen

Søknadsskjema for forskere som ønsker data fra Helsearkivregisteret, skal i løpet av 2021 gjøres tilgjengelig på Helseanalyseplattformen (HAP). Søknadsskjema blir tilgjengelig via nettsiden helsedata.no, der informasjon om Helsearkivregisteret skal publiseres. Søknadsskjema skal tilpasses Norsk helsearkivs data, med innhold og hjelpetekster og oversikt over tilgjengelige variabler for utlevering til forskning. HAP eies av Direktoratet for e-helse og driftes delvis av Norsk helsenett, og Norsk helsearkiv samarbeider med begge aktører.

I samarbeid med Direktoratet for e-helse er variabelliste for publisering på HAP klargjort. Variablene publiseres på en felles nasjonal plattform (Healthterm) og hentes derfra ut til aktuelle plasseringer, slik at man kun trenger å oppdatere ett sted. Arbeidet har foregått ved jevnlig arbeidsmøter på Teams med ansatte i Direktoratet for e-helse og med konkrete oppgaver å løse mellom møtene.

I samarbeid med Norsk helsenett og redaksjonen for helsedata.no har vi kommet langt med tekster som skal publiseres og tilpasning av søknadsskjema. Til tross for forsinkelser, delvis grunnet koronapandemien, blir Helsearkivregisteret lansert på helsedata.no i løpet av 2021.

Målet med HAP er å legge til rette for mer og bedre helseforskning. Plattformen vil forenkle tilgangen til helsedata og legge til rette for analyser på tvers av ulike datakilder. Gevinsten av å inkluderes i HAP vil trolig bli stor. Helsearkivregisteret vil bli kjent for mange flere og vil etter hvert bli en viktig kilde til helseforskning, både som selvstendig kilde og som supplement til øvrige datakilder på helsedata.no. Arkivverket forventer en økning i antall forskningssøknader ved at Helsearkivregisteret blir tilgjengelig for flere relevante brukere.

III.5.7 Innsynsforespørsler og utleveringer fra Norsk helsearkiv

I 2020 hadde Norsk helsearkiv 45 henvendelser fra pårørende og enkeltpersoner som ønsket innsyn i en pasientjournal. I 10 av disse tilfellene var materialet tilgjengelig hos Norsk helsearkiv, og journalen ble utlevert. Det har også kommet inn søknader om utlevering av materiale til 5 ulike forskningsprosjekter, og totalt er 63 journaler utlevert til forskningsformål. I 2020 har sikre tjenester for utlevering via Norsk helsenett kommet på plass. Disse tjenestene har vært en forutsetning for å komme i gang med utlevering av helsedata og pasientjournaler på en trygg og effektiv måte.

Norsk helsearkiv har også fått på plass overføring av pasientjournaler til pårørende via digital post til innbygger, i samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet. Det at utlevering av materiale til pårørende og forskere nå har kommet i gang vil bidra til at Helsearkivregisteret blir bedre kjent som datakilde og at Norsk helsearkiv blir bedre kjent som virksomhet og leverandør av verdifulle helsedata.

Å digitalisere alle fysiske pasientjournaler fra spesialisthelsetjenesten i Norge er estimert å ta over 20 år med dagens produksjon. Frem til nå er altså kun en liten andel av det totale materialet mottatt og digitalisert. Utadrettet kommunikasjon om hvilket materiale som er tilgjengelig er utfordrende. Norsk helsearkiv jobber med å få på plass gode verktøy for å vise bestandsoversikt, både for å øke antall forespørsler på det materialet som faktisk er tilgjengeliggjort digitalt, og for å unngå unødvendige henvendelser på materiale som ikke er mottatt ennå. Alle utleveringer fra Helsearkivregisteret, både til forskere og til pårørende, skal på sikt gå via Helseanalyseplattformen.

IV.

Styring og kontroll av virksomheten

Vi utfordrer det eksisterende og utforsker det nye. Denne spilleregelen er etablert i Arkivverket for å hjelpe oss til å være i forkant av trender og teknologi som påvirker og vil påvirke arkivfeltet, og dermed også hvordan vi utøver vårt samfunnsoppdrag. For det må være fremtidens arkivbehov som skal styre hvordan Arkivverket innretter og prioriterer ressursene fremover. Vi må jobbe i flere akser for å forberede organisasjonen på kommende endringsbehov og for å finne ut hva endringene kan bestå i. Målene som er satt for å styrke organisasjonen i dette arbeidet, er uforandret: 1) Aktiv og målrettet ledelse, 2) Kontinuerlig kompetanseutvikling for fremtidens oppgaveløsning og 3) Effektiv ressursutnyttelse.

For å sikre et pålitelig tallgrunnlag for kontroll av virksomheten, er det utviklet en første versjon av en Databank som har gjennomgått flere forbedringer i 2020. Foreløpig er tallmaterialet av tilbakeskuede karakter og best egnet til å utarbeide statistikker fremfor å gi oppdatert informasjon som kan gi bedre beslutningsgrunnlag og styring. Det jobbes derfor med muligheter for økt automatisering og hyppigere innhenting av data, slik at tallene til enhver tid ligger tettere opp mot nåsituasjonen. Vi ser også på muligheter til bedre å kategorisere vår arkivbestand slik at vi får bedre oversikt over hva slags type materiale som er digitalisert og hvor det opprinnelige materialet befinner seg fysisk. Dette vil særlig være viktig i arbeidet med å identifisere hvilke og hva slags arkiver som egner seg for å bli overført til Mo i Rana for langtidsbevaring og eventuelt også for mediekonvertering.

I årsrapport for 2019 ble det meldt at Arkivverket var i gang med å implementere en samhandlingsløsning, og at arbeidet ville fortsette inn i 2020. Ved inngangen til 2020 var nødvendig infrastruktur på plass og opplæring av ansatte godt i gang. Flere var nok likevel avventende til å ta verktøyet i bruk i det daglige arbeidet. Dette endret seg raskt da koronautbruddet gjorde at vi måtte stenge ned våre tjenestesteder og alle ansatte ble nødt til å arbeide hjemmefra. Læringskurven var bratt for mange, men muligheten for samhandling mellom medarbeidere over hele landet var til stede. På de fleste tjenesteområder var det mulig å opprettholde tilnærmet planlagt fremdrift i drifts- og utviklingsaktiviteter, også i de perioder der tjenestestedene var helt eller delvis nedstengt.

Internkontroll

Arkivverkets internkontroll på alle relevante områder vurderes å være tilstrekkelig.

IV.1 Koronapandemien

Nasjonale og regionale smitteverntiltak har siden midten av mars medført begrensninger og nye muligheter for Arkivverkets tjenestetilbud. Smitteverntiltakene har variert over tid og mellom de ulike arbeidsstedene og har påvirket etatens oppgaveløsning i varierende grad.

Det meste av Arkivverkets oppgaveløsning har gått som planlagt gjennom koronapandemien. Dette har vi klart fordi ledere og ansatte har vist omstillingsevne og vilje til å samhandle på nye måter. Arbeidsmiljøutfordringer knyttet til smittevern på arbeidsplassene og for ansatte med hjemmekontor er løpende ivaretatt gjennom ulike tiltak. Hjemmekontorløsninger for ansatte har bidratt til at organisasjonen har hevet sin kompetanse på bruk av digitale verktøy og samhandlingsløsninger. Erfaringer og nye forventninger som følge av bruken av hjemmekontor som smitteverntiltak, tar vi med oss inn i arbeidet med å utvikle våre arbeidsplasser slik at de møter behovene til fremtidens oppgaveløsning og ansatte. I perioden med nedstengning fra mars og frem mot sommeren 2020 stanset vi produksjonslinjene for digitalisering, stengte de fysiske lesesalene og stanset fysisk tilsynsvirksomhet. Ressurser ble omprioritert til aktiviteter som kunne utføres fra hjemmekontor og til utprøving av alternative digitale tjenester. Oppgaver som kunne bidra til bedre fremtidige tjenester, ble prioritert, for eksempel transkribering og indeksering av materiale, som gjør at Arkivverket kan tilby bedre digitale tjenester og bedre veiledningsmateriell til forvaltningen.

Det har vært ekstra krevende å drive utviklingsprosjekter som krever kreative prosesser og innhenting av nye konsulenter i en langvarig situasjon med mye hjemmekontor. Generelt har det vært krevende å ta imot og introdusere nyansatte medarbeidere i denne perioden. Nye digitale samhandlingsløsninger for å sikre oppgaveløsning og arbeidsmiljø, er tatt i bruk. Ansatte med størsteparten av sine kollegaer i samme enhet lokalisert ved andre geografiske enheter, har meldt at hjemmekontorordninger har visket ut ulikheter knyttet til geografi og likestilt medarbeidergruppen. Dette er erfaringer vi tar med oss videre.

Beredskapsarbeidet og kriseorganiseringen har blitt utfordret, og vi har fått erfaringer som brukes til forbedringsarbeid.

IV.2 Rekrutteringsarbeid

Arkivverket har i 2020 jobbet aktivt og målrettet med rekruttering. Vi ser at det er krevende å tiltrekke seg rett kompetanse på flere kompetanseområder, og spesielt innen IT.

HR har brukt mye ressurser til rekrutteringsaktiviteter, både til praktisk rekruttering og til strategisk arbeid.

IV.3 Mangfold og likestilling

Rapportering om aktivitets- og redegjørelsesplikten i likestillings- og diskrimineringsloven

Arkivverket jobber for likestilling og mot diskriminering. De prinsipper vi legger til grunn som arbeidsgiver er nedfelt i sentrale personalpolitiske dokumenter som vår lønnspolitikk, livsfasepolitikk og i tilpasningsavtalen om medbestemmelse. Arkivverket skal ha en variert arbeidsstokk som avspeiler samfunnet vi lever i. Vi ønsker å være attraktive for ulike typer søkere og bidra til en kultur som bygger bro mellom ulike fagmiljøer. Vi har også varslingsrutiner som omfatter trakassering. Arbeidet foregår i de fora hvor arbeidsgiver og tillitsvalgte møtes. Som myndighetsorgan er det et prinsipp at vi skal sikre og tilgjengeliggjøre data som dekker mangfoldet i vårt samfunn.

Arkivverket som arbeidsgiver

Vurderinger av lønnsforskjeller på ulike stillingsnivå er ikke gjennomført i 2020 da dette er noe som gjøres i forbindelse med lokale lønnsforhandlinger. De ansatte involveres gjennom sine tillitsvalgte. 2020 var sterkt preget av koronapandemien, og det ble ikke gjennomført lokale lønnsforhandlinger basert på individuelle vurderinger. En nærmere vurdering av lønnsforskjeller er derfor ikke inkludert i tabellen for 2020.

Til sammen ansatte Arkivverket 34 personer i løpet av 2020, inkludert ferievikarer. 4 av disse oppga å ha innvandrerbakgrunn. Dette utgjør 11,76 %.

For å forhindre kjønnsbaserte lønnsforskjeller utarbeides det årlige oversikter over gjennomsnittslønn i de ulike stillingsgruppene, og individuell lønsplassering for nye medarbeidere skjer med utgangspunkt i gjennomsnittslønn for stillingsgruppen.

▼ **TABELL 11. KJØNNBALANSE OG GJENNOMSNIITSLØNN I ARKIVERKET I 2020**

PER 31.12.2020	Kvinner	Menn
Kjønnsbalanse (andel kvinner og menn)	53 %	47 %
Andel deltidsarbeid	65 %	35 %
Andel midlertidig ansatte	22 %	78 %
Andel av foreldrepermisjon	75 %	25 %
Gjennomsnitt årslønn i 1000 kroner	589	627

*Tallene er eksklusiv ansatte i permisjon på kode 865 og 870 (Beordringsplikt og overgang til annen statlig stilling)

Tiltak og resultater i arbeidet for likestilling og mot diskriminering

- Bilder og tekst i stillingsannonser er utformet med sikte på å inkludere
- Årlig analyse for å avdekke utilsiktede lønnsforskjeller
- Gode rekrutterings- og onboarding-prosesser
- Tilbud om jobbtrening gjennom praksisplasser
- Senior- og livsfasepolitikk
- Våre bygg og arbeidsplasser har universell utforming

Oversiktsrapporter fra vårt rekrutteringssystem viser at vi har en stor variasjon i søkermassen til våre stillinger. I 2020 var det tilnærmet like mange kvinnelige som mannlige søkere til stillinger. 10,5 % av søkerne oppgir å ha innvandrerbakgrunn.

Vi har i 2020 ikke nådd målet om 5 % tilsetninger innenfor målgruppen med hull i CV eller redusert funksjonsevne.

Arkivverket har gjennom året vært bevisst på bruk av bilder og tekst i jobban annonser. Vi tenker gjennom tekstens betydning for kjønn, minoriteter og funksjonsevne, og vi inviterer til dialog om tilrettelegging.

Hjemmekontor som smittevernstiltak har hatt et stort omfang i 2020. De erfaringer vi har gjort oss med digital samhandling, gjør at vi fremover vil vurdere økt mulighet for hjemmekontor som et tiltak for bedre integrering av ansatte med funksjonsnedsettelse.

Ved rekruttering gjøres det alltid en vurdering av kravene til stillingen og mulighet for intern mobilitet. Arkivverket har stor aktivitet knyttet til rekruttering og ny kompetanse. Det er viktig for oss å sikre god kvalitet i disse prosessene. HR bistår derfor som faglig støtte i alle rekrutteringsprosesser for å sikre en helhetlig vurdering, lik behandling og sikre at kvalifiserte søkere med hull i CV eller redusert funksjonsevne blir invitert til intervju.

Praksisplasser i regi av NAV for å bistå med å avdekke funksjonsnivå eller bygge relevant CV og arbeidserfaring, har dette året vært vanskelig å gjennomføre på grunn av pandemien. Tilbudet vil imidlertid videreføres når smittesituasjonen tilsier en mer normalisert drift.

Inkludering omfatter også ivaretagelse av egne ansatte med særlige behov. Arbeidsgiverpolitikken gir rom for tilpasninger i ulike livsfaser og ulik funksjonsevne.

Tall fra rekrutteringsverktøyet viser at 1,8 % av søkermassen oppgir nedsatt funksjonsevne og 3,4 % oppgir hull i CV. Det er positivt at søkerne velger å oppgi slike opplysninger som sikrer at vi vurderer disse søknadene særskilt.

Det å tiltrekke og beholde attraktiv og etterspurt kompetanse er en utfordring for Arkivverket i likhet med andre virksomheter. Vi konkurrerer med andre mer kjente statlige virksomheter og private aktører. Staten stiller samtidig krav til sine virksomheter og ansatte om teknologisk utvikling og evne til høy omstillingstakt.

Kompetansekravene til stillingene som har vært lyst ut dette året, har vært høye og relativt spesialiserte.

Arkivverket som myndighetsorgan

Arkivverket er en viktig bidragsyter til mangfold i samfunnet. Etatens oppgave med å lagre og publisere både statlige og private historiske data, innebærer et ansvar for å sikre mangfold i de kildene som blir tatt vare på. Dette har hittil blitt omtalt som «helhetlig samfunnsdokumentasjon» og betyr at arkivene skal gjenspeile hele samfunnet. I 2020 lanserte Arkivverket ny bevaringsplan for privatarkiv, omtalt i kapittel III.1.1. Denne planen legger grunnlaget for en storstilt satsing på å ivareta mangfoldet i arkivene. De neste årene vil oppfølging av planen og innhenting av de arkivene som er omtalt i planen, være det viktigste initiativet for å ivareta mangfold gjennom Arkivverkets samfunnsoppdrag. I tillegg vil Arkivverket undersøke nærmere hvordan vi kan få flest mulig av privatarkivene fra vår samling digitalt tilgjengelig, slik at informasjonen blir tilgjengelig for alle innbyggere i Norge.

Resultatene fra satsingen på innhenting av et mangfold av privatarkiver vil først komme i årene fremover. Vi vil avsette ressurser i våre budsjetter til å sikre denne satsingen og har en forventning om at våre arkiver fremover vil representere en mer «helhetlig samfunnsdokumentasjon».

Vår tjenestepolitikk er basert på tilgjengelighet for alle gjennom økt digital tilgang til arkivene. Digital tilgang har gitt lik tilgang uavhengig av om brukerne har mulighet til å møte opp på en av våre arbeidssteder. I 2020 har vi også testet ut mer fleksible ordninger for tilgang på lesesaler for å møte individuelle tilretteleggingsbehov. Både økt digital tilgang og mer fleksible ordninger for tilgang på lesesaler er tiltak som vi forventer vil bidra til like tjenester for våre brukere fremover.

IV.4 Sikkerhet og beredskap

Koronapandemien som rammet hele samfunnet i 2020, har utfordret vår beredskap og krisehåndtering. En rekke tiltak og føringer fra myndighetene er håndtert sammen med ivaretagelse av smittevern hensyn ved våre arbeidsplasser. Arkivverkets ledelse har vært tett på vurderingen av smitteverntiltak og løpende vurdert konsekvenser for driften og for våre ansatte. Arkivverket har stort sett klart å opprettholde oppgaveløsning og tjenester gjennom pandemien. Erfaringene brukes til forbedring av beredskapsarbeidet.

Vi har i 2020 gjennomført en overordnet risikovurdering av digital informasjonssikkerhet i Arkivverket. Arbeid med informasjonssikkerhet er en kontinuerlig prosess og får stadig større betydning som følge av digitaliseringen. Risikovurderingen gir et godt grunnlag til å jobbe strukturert med vedlikehold og sikring av et godt sikkerhetsnivå fremover.

IV.5 Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Det er ingen utestående oppfølgingspunkter på merknader i tidligere års revisjonsberetninger fra Riksrevisjonen.

IV.6 Klima- og miljøtiltak

Arkivverket og Statsbygg har de siste årene jobbet tett sammen om klima- og miljøtiltak. Arkivverkets leiekontrakter er knyttet til formålsbygg og har lang varighet. Eiendomsporteføljen er sammensatt og med ulik teknisk tilstand. Vi har en målsetting om en mer optimal samfunnsøkonomisk forvaltning av byggene med en forankring i klima- og miljøtiltak. I 2020 er det utført tiltak for å redusere energiforbruket, som utskifting til LED-belysning, utskifting av gamle vinduer og bedre styring av ventilasjonssystemene.

En bedre avfallshåndtering er sikret med miljøstasjoner og fellesavtaler med Statsbygg.

Det legges til rette for at ansatte kan bruke sykkel og dermed reise mer miljøvennlig ved å tilby sikker og egnet sykkelparkering. I 2020 er bilgarasjen i Riksarkivbygningen blitt omgjort til innendørs sykkelparkering med tilhørende fasiliteter.

I koronaåret 2020 er reisevirksomheten redusert til et minimum. Vi har tatt i bruk digitale alternativer til fysiske møter. Vi tar disse erfaringene med oss videre når vi planlegger møter og reiser.

Det å begrense transport er også vektlagt i forbindelse med inngåelse av en rammeavtale for skanning av papirarkiver. Det er miljømessige gevinster knyttet til at vi unngår transport av arkivmateriale når det stilles krav om at skanningsvirksomheten skal utføres i våre lokaler og der hvor arkivene befinner seg.

Felles innkjøp med grønn effekt

Arkivverket viderefører strategien om felles innkjøp av varer og tjenester og inngikk i desember 2020 en felles avtale for levering av elektrisk kraft til syv av våre lokasjoner. Kraftavtalen er tegnet med opprinnelsesgaranti, noe som garanterer at all elektrisk kraft kommer fra fornybar energi.

Ved siden av at fellesavtaler forenkler og effektiviserer oppfølgingen og frigjør ressurser, er den grønne effekten avtalen gir, ved at Arkivverket fra 2021 «kjører» på ren energi fra nord til sør, med på å støtte opp under FNs bærekraftsmål nr. 7 om ren energi til alle.

Bærekraft knyttet til utførelsen av samfunnsoppdraget

Arkivverkets viktigste bidrag til bærekraft innebærer en stor satsing på å gjøre våre historiske data digitalt tilgjengelig. Historiske data er en viktig kilde til forskning, også innenfor viktige områder som helse, klima og miljø og andre områder som er viktige for bærekraft. Når dataene er digitalt tilgjengelige, vil det muliggjøre nye måter å bruke dataene på, blant annet gjennom automatisering av søk. Det er derfor viktig at Arkivverket utvikler Digitalarkivet til en fellesløsning der både stat, kommune og privat sektor lagrer de autentiske, historiske dataene, og at mest mulig analogt materiale blir digitalisert. Økt digital tilgang til arkivene bidrar også til at befolkningen i mindre grad må oppsøke arkivinstitusjonene for tilgang til informasjonen. Effekten er mindre reising og lavere klimaavtrykk. Arkivverkets satsing på Digitalarkivet er omtalt i kapittel III.4.

Arkivverkets andre store satsing som bidrar til bærekraft, er arbeidet som gjøres i Innebygd arkivering, omtalt i kapittel III.2.1. Innebygd arkivering vil sikre dokumentasjon fra offentlig sektor, slik at den ikke går tapt. Offentlighetens tilgang til denne dokumentasjonen er en viktig del av fundamentet i et demokrati og velfungerende institusjoner, samt innbyggernes rettsikkerhet. Alt dette går inn som viktige tiltak i FNs bærekraftsmål.

V.

Vurdering av fremtidsutsikter

Det blir stadig viktigere for samfunnet å vite hva som er ekte, autentiske data. Det blir også viktigere å gi enkel tilgang til data, både på tvers av offentlig sektor og til innbyggerne i Norge. Dette er en del av fundamentet i det norske demokratiet. Norges befolkning skal ha tilgang til informasjon om seg selv og om beslutninger tatt i det offentlige. Mengden falsk informasjon øker, konspirasjonsteorier blir vanligere, ekkokamre er blitt en stor utfordring, og polariseringen øker i samfunnet som en konsekvens av dette. Arkiv og dokumentasjonsforvaltning har derfor fått en helt nødvendig renessanse i vår tid. Arkiver er autentiske, de er bevisene for hva som faktisk skjedde, og de er derfor en byggekloss for tilliten i det norske samfunnet. Arkivenes tid er nå.

Overgangen fra analoge papirarkiver til digital informasjon endrer muligheten for tilgang til og bruk av informasjonen. Informasjon som tidligere var svært vanskelig tilgjengelig, fordi den befant seg i et magasin, vil fremover befinne seg et tastetrykk unna. Mengden informasjon øker også dramatisk, og når informasjonen er digitalt tilgjengelig, er det enklere å finne det man er ute etter. Bruken av arkivdata vil derfor øke betraktelig, og nye brukergrupper vil finne nye bruksområder, samtidig som nye tjenester kan bygges basert på dataene. Spesielt innenfor forskning vil historiske data by på nye muligheter – innenfor helse, klima og miljø, demografi og mange andre felt.

Dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor har lidd under manglende innovasjon og nytenkning de siste årene. Med Arkivverkets satsing på Innebygd arkivering håper direktoratet å snu denne utviklingen. En essensiell ingrediens for å lykkes med dette initiativet er samarbeid og bred involvering fra flere – fra leverandørmiljøet, fra statlig og kommunal sektor og fra aktører som kan bidra med kunnskap og infrastruktur til å gjennomføre alle tiltakene. Arkivinstisusjonene har også behov for utvikling av vårt fagområde.

Den reviderte arkivloven, som kommer på høring i 2021, er sterkt etterlengtet. I tillegg har arkivsektoren behov for utdannings- og forskningsinstitusjoner som bygger opp moderne kunnskap om fremtidens arkivfag. Det er også behov for at sektoren satses på utvikling av kompetanse, nye måter å organisere seg på og nye måter å løse samfunnsoppgavene på. Arkiv må være en del av den digitale satsingen både i statlig, kommunal og privat sektor.

Noe av det som endrer arkivsektoren i årene fremover, er Stortingets bevilgning til verdens første digitale fellesplattform for historiske data. Dette gir infrastruktur og løsninger for å lagre og publisere arkivdata i et økosystem med flere aktører. Rosinen i pølsa er at brukerne vil kunne finne autentisk, ekte dokumentasjon samlet på ett sted. Dette er en historisk satsing på arkiv og dokumentasjonsforvaltning. For å lykkes med denne fellesløsningen er det essensielt at arkivdata blir lagret og publisert i Digitalarkivet. Da må analoge arkiver, både papir, foto, lyd og film digitaliseres, og digitalt skapte arkiver må overføres til Digitalarkivet. For brukerne vil det gi stor gevinst å finne de historiske, autentiske dataene samlet på ett sted.

Arkivsektoren har gjennomgått en stor digital transformasjon de siste årene. Men teknologien, og vår bruk av denne, endrer seg stadig raskere. Det betyr at arkivsektoren må skru opp endringstempoet betydelig, slik at vi kan være i forkant med å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre digital informasjon. Dette vil kreve mye både av arkivinstisusjonene og deres beslutningstagere. De største endringene ligger fortsatt foran oss.

VI. Årsregnskap for 2020

VI.1	Ledelseskomentar årsregnskapet	60
VI.2	Prinsippnote årsregnskapet	68
VI.3	Bevilgningsrapporteringen	68
VI.4	Artskontorrapporteringen	68
VI.5	Diverse rapporter fra regnskapet	69

VI.1 Ledelseskommentar årsregnskapet

Formål

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Følgende overordnede mål er lagt til grunn for bevilgningene til Arkivverket i 2020:

- nasjonens arkiver representerer en helhetlig samfunnsdokumentasjon
- velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor
- sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
- avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format
- sikre en forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten og andre avleveringspliktige virksomheter
- fremme medisinsk og helsefaglig forskning

Arkivverket fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av kapittel VI.2, Prinsippnote til årsregnskapet. Årsregnskapet inngår i sin helhet som del VI i Årsrapport 2020 for Arkivverket.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Kulturdepartementets instruks om økonomi- og virksomhetsstyring til Arkivverket. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av Arkivverkets disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld i regnskapsåret.

Vurderinger av vesentlige forhold

Bevilgninger

Arkivverket mottok i 2020 en samlet bevilgning på utgiftssiden på 563,1 millioner fordelt over to budsjettkapitler fra to departementer. Disse er kap. 329 arkivformål fra Kulturdepartementet og kap. 704 helsearkivet fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Bevilgningen fra Kulturdepartementet til arkivformål over kapittel 329 utgjorde samlet 467,3 millioner (438,6)¹ fordelt over tre budsjettposter. Hovedandelen, post 01 *Driftsutgifter*, utgjorde 398,2 millioner (393,5), og post 45 *Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold* var på 56,3 millioner (12,9). De resterende 12,8 millionene (32,2) var bevilget over post 21 *Spesielle driftsutgifter* og forutsetter tilsvarende ekstern finansiering. Samlet bevilgning fra Helse- og omsorgsdepartementet til Helsearkivet på utgiftssiden utgjorde 95,8 millioner (86,1) fordelt på 66,6 millioner (39,1) over post 01 *Driftsutgifter* og 29,2 millioner (47) over post 21 *Spesielle driftsutgifter*. (jf. Bevilgningsrapportering og note A).

1. Tall for 2019 i parentes

Bevilgninger over post 01 fra kapittel 329 og kapittel 704 dekker i all hovedsak utbetalinger til drift.

Bevilgninger over kapittel 329, post 21 er benyttet til oppdrag og utgifter knyttet til andre eksterne prosjekter. Utgiftene er i sin helhet finansiert av inntektskapittel 3329, post 02.

Bevilgninger fra Helse- og omsorgsdepartementet over kapittel 704, post 21 dekker i all hovedsak investeringer og utvikling av Norsk helsearkiv. I tillegg er det satt av 3 millioner i bevilgninger til bistand til helseforetakene i forbindelse med avlevering av arkivmateriale som i sin helhet er finansiert av inntektskapittel 3704, post 02.

Arkivverket fikk i 2020 en økt bevilgning over kapittel 329, post 45 på 40 millioner for utvikling av Digitalarkivet til en felles løsning for mottak, bevaring og tilgjengeliggjøring av arkiv og investeringer til ny IT-infrastruktur. Øvrige bevilgninger over kapittel 329, post 45 knyttet i hovedsak til omstilling og investeringsbehov til digitalisering av våre publikumstjenester og tilpasning av våre lokaler til nye arbeidsformer.

Driftsutgifter og investeringer

Arkivverket har planlagt sine aktiviteter etter årets bevilgninger. Koronapandemien har ikke påvirket driftsutgifter i vesentlig grad. Samlede utbetalinger til drift i 2020 er 468,6 millioner. Dette er en økning på 13,9 millioner sammenlignet med 2019 (454,7). Økningen kommer fra økte driftsutgifter på 24,1 millioner til Norsk helsearkiv på Tynset. I tillegg er utbetalinger til drift økt med 9,7 millioner i kapittel 329, post 01 og post 45. Utbetalinger til driftsutgifter i kapittel 329, post 21 er redusert med 19,5 millioner fra 2019 til 2020 som følge av at interimorganisasjonen til Norsk helsearkiv som planlagt ble avvirket 31.12.2019 og redusert aktivitet knyttet til eksternt finansierte prosjekter.

I likhet med tidligere år er utbetalingene til lønn og bygningers drift de største driftsutgiftene i Arkivverket. Andel utbetalinger til lønn og bygningers drift av totale utbetalinger til drift har vært på omtrent samme nivå de siste årene. I 2020 er andelen 85,9 % mot 86,5 % i 2019.

Samlet utbetaling til investeringer i 2020 er 31,4 millioner (26,9) og finansieres i all hovedsak av bevilgninger over kapittel 329, post 45, og kapittel 704, post 21. Mens investeringer i 2019 hovedsakelig var knyttet til etablering av Norsk helsearkiv på Tynset, har investeringene i 2020 gått til å bygge opp Arkivverkets IT-infrastruktur. Det er utbetalt 23,3 millioner til anskaffelse av nettverk, lagring og prosesseringskraft. Investeringene er direkte knyttet til utvikling av Digitalarkivet.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Arkivverket. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2021.

På oppdrag fra Kulturdepartementet har Arkivverket forvaltet «Tilskudd til prosjekt- og utviklingstiltak på arkivfeltet». Midlene kommer fra Norsk Tipping AS' spilleoverskudd i 2019, og utgjorde i 2020 totalt 12 millioner kroner. Prosessen med utbetaling av disse midlene var ikke avsluttet ved årsskiftet. Midlene vil bli utbetalt i løpet av februar 2021. Regnskapet for midlene føres særskilt og inngår ikke i Arkivverkets regnskap. Dette regnskapet revideres ikke av Riksrevisjonen, men av privat revisor.

Oslo, 26. februar 2021

Inga Bolstad
riksarkivar

VI.2 Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Arkivverket er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen *“Netto rapportert til bevilgningsregnskapet”* er lik i begge oppstillingene.

Arkivverket er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

VI.3 Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Arkivverket har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet Arkivverket har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Arkivverket har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Arkivverket står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Arkivverket har ikke mottatt belastningsfullmakter i 2020, og har heller ikke avgitt belastningsfullmakter i 2020.

VI.4 Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Arkivverket har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Arkivverket har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen *Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Arkivverket har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

VI.5 Diverse rapporter fra regnskapet

I det følgende presenteres rapporter med tilhørende Noter fra regnskapet 2020.

⊖ OPPSTILLING AV BEVLGNINGSRAPPORTERING 31.12.2020

UTGIFTSKAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	POSTTEKST	NOTE	SAMLET TILDELING*	REGNSKAP 2020	MERUTGIFT (-) OG MINDREUTGIFT
0329	Arkivformål	01	Driftsutgifter	A,B	398 187 000	389 738 232	8 448 768
0329	Arkivformål	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	12 806 000	4 199 348	8 606 652
0329	Arkivformål	45	Større anskaffelser	A,B	56 273 000	37 610 947	18 662 053
0704	Helsearkivet	01	Driftsutgifter	A,B	66 601 000	60 976 006	5 624 994
0704	Helsearkivet	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	29 237 000	7 367 952	21 869 048
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter		0	25 983 983	
<i>Sum utgiftsført</i>					563 104 000	525 876 468	

INNETKTSKAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	POSTTEKST	NOTE	SAMLET TILDELING*	REGNSKAP 2020	MERINNETK OG MINDREINNETK(-)
3329	Arkivformål	01	Driftsinntekter	B	6 804 000	12 316 555	5 512 555
3329	Arkivformål	02	Spesielle driftsinntekter	B	5 104 000	1 476 086	-3 627 914
3704	Helsearkivet	02	Spesielle driftsinntekter	B	3 000 000	3 400 817	400 817
5309	Tilfeldig inntekter	29	Ymse		0	386 200	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		0	26 878 461	
<i>Sum inntektsført</i>					14 908 000	44 458 119	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet **481 418 349**

KAPITALKONTOER		REGNSKAP 2020
60061801	Norges Bank KK /innbetalinger	32 368 491
60061802	Norges Bank KK/utbetalinger	-510 966 816
703861	Endring i mellomværende med statskassen	-2 820 024
<i>Sum rapportert</i>		0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET (31.12)				
		31.12.2020	31.12.2019	Endring
703861	Mellomværende med statskassen	-11 251 806	-8 431 782	-2 820 024

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring.

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJOR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
032901	5 263 000	392 924 000	398 187 000
032921	8 224 000	4 582 000	12 806 000
032945	7 073 000	49 200 000	56 273 000
070401	1 880 000	64 721 000	66 601 000
070421	20 695 000	8 542 000	29 237 000

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

KAPITTEL OG POST	032901/332901	032921/332902	032945	070401	070421/370402
STIKKORD		«kan overføres»	«kan overføres»		«kan overføres»
MERUTGIFT(-)/ MINDRE UTGIFT	8 448 768	8 606 652	18 662 053	5 624 994	21 869 048
UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER(-)					
MERUTGIFT(-)/ MINDREUTGIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER	8 448 768	8 606 652	18 662 053	5 624 994	21 869 048
MERINNTEKTER / MINDREINNTEKTER(-) IHT. MERINNTEKTSFULLMAKT	5 512 555	-3 627 914			400 817
OMDISPONERING FRA POST 01 TIL 45 ELLER TIL POST 01/21 FRA NESTE ÅRS BEVLINGNING					
INNSPARINGER(-)					
FULLMAKT TIL Å OVERSKRIDE BEVLINGNING MED OVERTID, REISETID OG TIMELØNN FOR NOVEMBER 2020*					
SUM GRUNNLAG FOR OVERFØRING	13 961 323	4 978 737	18 662 053	5 624 994	22 269 865
MAKS. OVERFØRBART BELØP **	19 646 200			3 236 050	
MULIG OVERFØRBART BELØP BEREKNET AV VIRKSOMHETEN	13 961 323	4 978 737	18 662 053	3 330 050	22 269 865

*Denne kolonnen er kun aktuell for virksomheter som er lønnskunde av DFØ og som er berørt av omleggingen av utbetalingsløsningen i DFØ. DFØ har i 2020 endret utbetalingsløsningen for overtid, reisetid og timelønn. Dette medfører at virksomheter som er lønnskunder av DFØ for regnskapsåret 2020 vil utbetale overtid for 13 måneder (november og desember 2019 og januar til november 2020). Berørte virksomheter har fått fullmakt til å overskride bevilgning i 2020 tilsvarende engangseffekten knyttet til omlegging av utbetalingsløsningen i DFØ.

**Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

FORKLARING TIL BRUK AV BUDSJETTFULLMAKTER

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler): Arkivverket har ikke mottatt belastningsfullmakter i perioden.

Stikkordet «kan overføres»:

Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 032921 Spesielle driftsutgifter er gitt med stikkordet "kan overføres". Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 032945 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold er gitt med stikkordet "kan overføres". Arkivverkets bevilgning på kapittel/post 070421 Helsearkivet spesielle driftsutgifter er gitt med stikkordet "kan overføres".

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler): Arkivverket har ikke avgitt belastningsfullmakter i perioden.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter: Arkivverket er gitt fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 329 post 01, kap. 329 post 21 og kap. 704 post 21 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3329 post 01, kap. 3329 post 02, og kap. 3704 post 02. Dersom inntektene under inntektspostene som er omtalt ovenfor blir mindre enn tildelingen, innebærer dette at rammen under de aktuelle utgiftspost-

ene må reduseres tilsvarende. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Mulig overførbart beløp:

Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 032901 utgjør 8 448 768. Da dette beløpet er under grensen på 5 % regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. Merinntektene på kap.3329 post 01 utgjør 5 512 555 og inngår i beregningen av overførbart beløp til neste år. Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 032921 utgjør 4 978 737 og kan overføres i sin helhet, jfr. egen fullmakt omtalt under Stikkordet "kan overføres". Ubrukt bevilgning på kapittel/post 032945 utgjør 18 662 053 og kan overføres i sin helhet da stikkordet "kan overføres" er knyttet til kapittel/posten. Beløpet inngår i beregningen av mulig overførbart beløp til neste år.

Arkivverkets faktiske mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 070401 utgjør 5 624 994. Beløpet under grensen på 5 % er 3 236 050 og regnes som mulig overføring til neste budsjettår; og mindreforbruk (ubrukt bevilgning) på kapittel/post 070421 utgjør 22 269 865 og kan overføres i sin helhet, jfr. egen fullmakt omtalt under Stikkordet "kan overføres".

☑ OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2020

DRIFTSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2020	2019
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	4 407 042	11 320 130
Salgs- og leieinnbetalinger	1	12 815 528	15 452 195
Andre innbetalinger	1	86 000	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		17 308 570	26 772 325
DRIFTSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2020	2019
Utbetalinger til lønn	2	234 693 869	232 748 603
Andre utbetalinger til drift	3	233 872 174	221 957 060
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		468 566 043	454 705 663
Netto rapporterte driftsutgifter		451 257 474	427 933 338
INVESTERINGS- OG FINANSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2020	2019
Innbetaling av finansinntekter	4	0	535
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	535
INVESTERINGS- OG FINANSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	NOTE	2020	2019
Utbetaling til investeringer	5	31 421 447	26 931 308
Utbetaling til kjøp av aksjer	5	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	20 107	23 688
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		31 441 553	26 954 996
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		31 441 553	26 954 461
INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN		2020	2019
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN		2020	2019
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
INNTEKTER OG UTGIFTER RAPPORTERT PÅ FELLESKAPITLER		2020	2019
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		386 200	365 750
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		26 878 461	27 052 915
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		25 983 983	21 816 882
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-1 280 679	-5 601 784
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		481 418 349	449 286 015

⌵ **OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN**

EIENDELER OG GJELD	NOTE	2020	2019
Fordringer		32 000	30 900
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-7 957 973	-8 476 685
Skyldige offentlige avgifter		-39 206	-22 769
Annen gjeld		-3 286 627	36 772
Sum mellomværende med statskassen	6	-11 251 806	-8 431 782

NOTE 1 INNBETALINGER FRA DRIFT

INNBETALINGER FRA GEBYRER	31.12.2020	31.12.2019
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
INNBETALINGER FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER	31.12.2020	31.12.2019
Tilskudd fra Norges forskningsråd	250 000	0
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	3 250 000	10 000 000
Tilskudd fra EU	407 042	835 130
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	500 000	485 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	4 407 042	11 320 130
SALGS- OG LEIEINNBETALINGER	31.12.2020	31.12.2019
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig	14 945	35 224
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	1 384 448	2 808 709
Salgsinntekt betjening, avgiftspliktig	39 325	10 175
Salgsinntekt varer, avgiftsfri	73 070	61 444
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	222 572	257 615
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	4 307 753	4 631 974
Eksterne refusjonsinntekter (for eksempel bidragsforskning)	0	232 600
Tilfeldige inntekter	85 434	1 673 844
Leieinntekt fast eiendom (kontorer), unntatt avgiftsplikt	3 399 662	2 719 372
Leieinntekt fast eiendom (magasin), unntatt avgiftsplikt	3 288 318	3 021 239
Sum salgs- og leieinnbetalinger	12 815 528	15 452 195
ANDRE INNBETALINGER	31.12.2020	31.12.2019
Salgssum anleggsmidler, avgiftsfri	86 000	0
Sum andre innbetalinger	86 000	0
Sum innbetalinger fra drift	17 308 570	26 772 325

NOTE 2 UTbetalinger til lønn

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn	193 121 026	185 526 521
Arbeidsgiveravgift	26 878 461	27 052 915
Pensjonsutgifter*	22 882 627	21 667 468
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-10 837 112	-4 510 978
Andre ytelser**	2 648 867	3 012 677
Sum utbetalinger til lønn	234 693 869	232 748 603
Antall utførte årsverk:	282,4	278,4

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats arbeidsgiversandel for 2020 er 12 %, samme som i 2019.

** Andre ytelser omfatter utbetalinger til kantinedrift, velferdsmidler, gruppelevforsikring, bedriftshelsetjenester og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie	152 019 192	146 577 767
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	15 861 080	13 851 425
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	595 952	2 111 977
Mindre utstyrsanskaffelser	632 399	1 650 819
Leie av maskiner, inventar og lignende	8 403 371	7 550 404
Kjøp av konsulenttenester	32 318 265	21 003 801
Kjøp av fremmede tenester	13 706 871	9 296 690
Reiser og diett	1 715 055	6 269 779
Øvrige driftsutgifter	8 619 988	13 644 399
Sum andre utbetalinger til drift	233 872 174	221 957 060

NOTE 4 FINANSINNEKTER OG FINANSUTGIFTER

INNBETALING AV FINANSINNEKTER	31.12.2020	31.12.2019
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	535
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	535

UTBETALING AV FINANSUTGIFTER	31.12.2020	31.12.2019
Renteutgifter	16 484	23 678
Valutatap	3 622	9
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	20 107	23 688

NOTE 5 UTBETALING TIL INVESTERINGER OG KJØP AV AKSJER

UTBETALING TIL INVESTERINGER	31.12.2020	31.12.2019
Immaterielle eiendeler og lignende	1 719 748	3 098 899
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	77 400	146 656
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	29 624 299	23 685 754
Sum utbetaling til investeringer	31 421 447	26 931 308

UTBETALING TIL KJØP AV AKSJER	31.12.2020	31.12.2019
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

NOTE 6 SAMMENHENG MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

FORSKJELLEN MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN	31.12.2020	31.12.2020	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	45 961	0	45 961
Andre fordringer	32 000	32 000	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	77 961	32 000	45 961
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-11 544 386	0	-11 544 386
Skyldig skattetrekk	-7 957 973	-7 957 973	0
Skyldige offentlige avgifter	-68 679	-39 206	-29 473
Annen kortsiktig gjeld	-3 286 627	-3 286 627	0
<i>Sum</i>	-22 857 665	-11 283 806	-11 573 859
Sum	-22 779 704	-11 251 806	-11 527 898

* Arkiverket eier ikke finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler.

I. LEDERS BERETNING
II. INTRODUKSJON OG HOVEDTALL
III. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER
IV. STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN
V. VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER
VI. ÅRSREGNSKAP 2020
VII. VEDLEGG TIL ÅRSRAPPORT FOR 2020

VII.

Vedlegg til årsrapport for 2020

Vedlegg 1: Søkere til prosjekt- og utviklingsmidler til arkiv 2020 og tildelinger

Vedlegg til III.3.3 Forvaltning av spillemidler til prosjekter på arkivfeltet

INNSATSOMRÅDE PRIVATARKIV

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	Fra grasrota til Stortinget - å dokumentere politiske partier i en digital tid	1050000	700000
Nobelinstituttet	Offentliggjøring av nobelkomiteens nominasjonsarkiv	500000	500000
Varanger museum IKS	Varangerarkiver: arkivet etter Vardø fiskersamvirkelag	465145	465000
Vestfoldarkivet	Bærekraftig bevaring av næringslivsarkiver i Vestfold og Telemark og en felles bevaringsstrategi for fylket	449000	449000
Raufoss Industrihistoriske samlinger AS	Ordning av arkivbestand tilhørende Raufoss Industrihistoriske samlinger AS	540000	440000
Varanger museum IKS	Varangerarkiver	421554	420000
Arkiv Troms	M. A. Kramvig og Reisen Forbrugerforening 1867 - 1975	840000	400000
Innlandet fylkesarkiv	Bevaringsplan for privatarkiver i Innlandet	400000	400000
Troms og Finnmark fylkesbibliotek	Bevarings- og samhandlingsplan for privatarkiver i Troms og på Svalbard	400000	400000
Árran julevsáme guovdasj / lulesamisk senter	Lulesamisk historie og samfunnsliv. Digitalisering og tilgjengeliggjøring av Árran julevsáme guovdasj / lulesamisk senterers fotosamling fram mot 2000-tallet	393000	393000
Troms og Finnmark fylkesbibliotek	Ordning og digitalisering av Aarsæther-arkivet, Kjøllefjord.	490000	390000
Vestfoldarkivet	Finans, industri og hvalfangst: Bevaring og digitalisering av bankarkiv	380000	380000
Aust-Agder museum og arkiv IKS	Bevaring av arkiv etter plastbåtprodusenten Skibspplast	350000	350000
Telemark Museum	Kompetansehevingprosjekt. Handelshuset Blehr 1762-1869, tilgjengeliggjøring og bevaring av et reder- og trelastarkiv fra Hollendertiden i Norge	395000	325000
Vestfoldarkivet	Norsk bergindustriarkiv	400000	325000
Interkommunalt Arkiv for Møre og Romsdal IKS	Virke sådan i det stille	322000	322000
Fylkesarkivet i Vestland	Bevaringsplan for privatarkiv i Vestland	310000	310000
Kraftmuseet - Norsk vasskraft og industrimuseum	Kart og teiningsarkiv fra Odda smelteverk	300000	300000
MIA-Museene i Akershus	Brev til julenissen: Global kjendis med postadresse i en norsk småby	570000	300000
Museene i Sør-Trøndelag AS avd. Orkla	Ordning, digitalisering og tilgjengeliggjøring av arkiver etter Orkla og datterselskaper	560000	300000
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	Metodeutvikling for bearbeiding, tilgjengeliggjøring og langtidslagring av støtte digitalt skapte fotoarkiv	240000	240000
Opplandsarkivet (Mjøsmuseet)	Digitalisering av musikkmanuskripter	215000	215000
Interkommunalt Arkiv for Møre og Romsdal IKS	Revisjon av bevaringsplan for privatarkiv i Møre og Romsdal	200000	200000
Vest-Telemark museum	Digitalisering og bevaring av digitalt skapt materiale i Vest Telemark	250000	200000
Haugalandmuseet	Skipsarkiv i krig og fred	180000	180000
IKA Trøndelag	Kulturminner og privatarkiv	160000	160000
Oslo byarkiv/Kulturetaten Oslo kommune	Syver Nielsen digitalisert	150000	150000
Anno Kvinnemuseet	Arkiver fra Kvinnebevegelsen	150000	100000
Arkiv i Nordland	Fiskarlag i Nordland	160000	65000
Mearrasiida	Stiftelsen Mearrasiida:	50000	50000
Antirasistisk Senter	Antirasistisk Senter - 30 års arbeid mot rasisme	800000	0
ArkiVest, Bergen Byarkiv	Norsk sjømatarkiv	410000	0
Bergen Byarkiv, Bergen kommune	Ordning- og digitaliseringsprosjekt for Bergen Mekanisk verksted	450000	0

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Bodil Brøgger	Digitalisering av foto fra professor Jan Brøggers sosialantropologiske feltarbeid i tre land 1966 - 1990	27600	0
Fylkesarkivet i Vestland	Digitalisering og formidling av negativarkivet etter fotograf Willum Ekrheim	150000	0
Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms	Tilgjengeliggjøring av arkiv etter Norsk Telemuseum og Televerket	500000	0
Govvagiisa	Govvagiisa bildearkiv	986000	0
Historisk Forum, Skien	Skien-Historiske Arkiv - Historisk Forum - 2	20000	0
Kirkemusikksenter Nord v/Bodø kirkelige fellesråd	Forprosjekt - Nasjonalt arkiv for kirkemusikk	300000	0
Ludwig Mack AS	Mack bryggeris arkiv	450000	0
Midt-troms museum	ordning av privatarkiv fra Senja kommune	400000	0
Museene i Sør-Trøndelag	Hannahs brev	50100	0
Norges samemisjon	Samemisjonens historiske arkiv	986000	0
Raumnes historielag	Digitalisering av lyd og bilde	20000	0
Rælingen bibliotek	Digitalt lokalhistorisk arkiv i Rælingen	195000	0
Stiftelsen Arkivet	Digitalisering av tidsvitnesamling	1500000	0
Stiftelsen Kistefos-Museet	Sortering, ordning og digitalisering av det historiske arkivet etter A/S Kistefos Træsliberi	278430	0
Stiftelsen Museum Vest	Sjøfart- og krigshistorie i Museum Vest	300000	0
Stiftelsen norsk revyfaglig senter	Norsk revyhistorisk arkiv	500000	0
Stiftelsen Rettferd	Digitalisering av Stiftelsen Rettferd sitt arkiv	1000000	0
Stiftelsen Samisk musikkfestival i Kautokeino	Samisk påskefestival 50 år	350000	0
Stord Kommune	Digitalisering av gruvearkiv fra Litlabø	1574212	0
Universitetsbiblioteket i Tromsø	Knut Lunde-prosjektet	446000	0
Varanger museum	Varangerarkiver: Gruvebyen Kirkenes fase 1	510717	0
SUM søknader og tildelinger		23 494 758	9 429 000

☑ INNSATSOMRÅDE OFFENTLIGE ARKIV

SØKER	PROSJEKT	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Interkommunalt arkiv Buskerud, Vestfold og Telemark IKS	Utvide funksjonalitet i IKA Innsyn til å presentere informasjon i Digitalarkivet	830000	830000
Aust-Agder museum og arkiv IKS	Historiske portretter og slektsdata i Digitalarkivet - publisering og tjenesteutvikling	600000	600000
Tidvis utvikling as	Fjærpenn og maskinlæring	300000	300000
Fylkesarkivet i Vestland	Skulen min og Digitalarkivet	310000	200000
Interkommunalt Arkiv for Møre og Romsdal IKS	Analyse av behovet for kvalitetssikring av digitalisering i Digitalarkivet	200000	200000
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS	Standardisering av aktørbeskrivelse for kommunal sektor	150000	150000
Folkemusikksamlinga i Nord-Trøndelag	Folkemusikksamlinga i Nord-Trøndelag: Klargjøring for formidling - registrering	123000	123000
Munchmuseet	Munchs brev og tekster	500000	100000
Cecilie Aarøe sin masteroppgave	Utvikling av historiebevissthet ved bruk av digitale primærkilder. En studie av undervisningsopplegg basert på digitale arkivkilder	50000	35000
Aurskog-Høland kommune	Sammenhengende tjenester for barn og unge	500000	0
Bergset EDB	Kjeldeverktøy for slektsgransking	250000	0
Bjørnafjorden kommune	Utvida postjournal	1300000	0
Interkommunalt arkiv Buskerud, Vestfold og Telemark IKS	Prosjekt 1992	280000	0
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS	Felles produksjonslinje for digitalisering av kulturarven	120000	0
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS	Mulighetsstudie av digitalarkivet (DA) som innsynsløsning for digitalt skapte arkiv frå kommunesektoren	100000	0
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS	Skulekrinsane i Hordaland	90000	0
Anne Lognvik	På digitaljakt etter Gullmannen	50000	0
Historisk Forum, Skien	Skien-Historiske Arkiv - Historisk Forum - 1	20000	0
Holtålen kommune	Digitalisering og tilgjengeliggjøring av arkiv	517000	0
Innlandet fylkesarkiv	Ny kommunikasjon, nytt fylke, nye politikere - i en koronatid	263750	0
Norsk Institutt for Bunad og Folkedrakt	Digital Papirdukke	300000	0
Østfold interkommunale arkivselskap IKS	Arkivator - oss i evigheten	500000	0
SUM søknader og tildelinger		7 353 750	2 538 000

☑ SAMLET OVERSIKT OVER INNSATSOMRÅDENE

	SØKNADSSUM	TILDELINGSSUM
Innsatsområde privatarkiv	23 494 758	9 429 000
Innsatsområde offentlige arkiv	7 353 750	2 538 000
SUM	30 848 508	11 967 000

Bildereferanser forside og kapitler:

Side 8: Klimasøksmål mot staten. Foto: Terje Pedersen /NTB

Side 10: Pressekonferanse etter NAV-saken. Foto: Lise Åserud/NTB

Side 22: Ny COVID-19-teststasjon på Flesland. Foto: Eivind Senneset/NTB

Side 54: Eskimonika på Ekebergsletta. Foto: Alf Ove Hansen/NTB

Side 60: Demonstrasjon til støtte for "Black lives matter" -bevegelsen. Foto: Terje Pedersen/NTB

Side 62: Bertheussen-saken. Foto: Gorm Kallestad/NTB

Side 76: Brann i parkeringshus på Sola lufthavn. Foto: Carina Johansen/NTB

ARKIVVERKET

ARKIVVERKET

Org. nr.:

Riksrevisjonens beretning

Til Arkivverket

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Arkivverkets årsregnskap for 2020. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2020.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 481 418 349 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Arkivverkets årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2020 og kapitalposter pr 31. desember 2020, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 (INTOSAI¹ etikkregler), og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige

¹ International Organization of Supreme Audit Institutions

informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelserevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 04.05.2021

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Stein Jahren
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt